

MAGAZÍN SKUPINY **ARRIVA** / ČÍSLO **06** / JARO/LÉTO 2026

ARR **VIA**

**Holka
s duší
cirkusačky**

**MÍŘÍME DO
VESMÍRU**
Téma

**VZPOMÍNKY
NA MILÉNIUM**
Flashback

**HLEDAČI
POKLADŮ**
Fenomén

Rozálie

Pomáháme dětem překonávat těžké životní situace.

Protože každé dítě si zaslouží vyrůstat v bezpečí a s nadějí.

Pomáhejte s námi!

www.pomoztedetem.cz

**POMOZTE
DĚTEM**

Obsah

- 4 Novinky z Arrivy
- 6 Budoucnost je tam nahoře
- 12 Rozálie: Za zpěvačkami moc kluků nechodí
- 18 Cestujeme podle AI
- 22 Kola střídá kultura
- 26 Když zaniklé obce ožívají
- 28 Řídit autobus
- 30 Flashback: Milénium
- 35 Naše fotosoutěž
- 36 Povídka: Slunce v Rybní
- 40 Marná honba za pokladem
- 44 Sociální experimenty Kateřiny Šedé
- 50 Po stopách chilli
- 52 Pohádka + úkoly pro děti
- 58 Zábava

Časopis ARR VIA, jaro/léto 2026

Vydavatel: ARRIVA TRANSPORT ČESKÁ

REPUBLIKA, a. s., prostřednictvím

LUOVA PUBLISHING, s. r. o.

E-mail: marketing@arriva.cz

Inzerce: lenka@luova.cz

Šéfredaktor: Rudolf Král

Grafika: Kateřina Sládek

Foto na titulce: Petr Kozlík

Registrace MK ČR E 24581.

Vychází 2x ročně

Všechna práva vyhrazena. Informační materiál

ARRIVA TRANSPORT ČESKÁ REPUBLIKA, a. s.,

Křižíkova 148/34, 186 00 Praha 8, neprodejně

LUOVA

Vážení a milí cestující,

japonské vlaky jsou pro mnohé z nás synonymem přesnosti na vteřinu. Je tomu ale opravdu tak? Ve volném čase jezdím jako strojvedoucí, při studiích na vysoké škole jsem začínal jako výpravčí. Kdyby mi někdo před rokem řekl, že dochvilnost vlaků v Japonsku a u nás je srovnatelná, zkušenost by mě donutila se pousmát.

Když jsem však vloni Japonsko navštívil, viděl jsem, že to možná není daleko od pravdy. Hned první vlak z letiště v Ósace byl zrušený. A ten další měl zpoždění 15 minut. Říkáte si, kde že je ta vychvalovaná japonská přesnost na železnici? Dojem mi správil legendární šinkansen. Mezi Ósakou a Tokiem jezdí v intervalu 7,5 minuty, tedy stejně často jako pražské metro o víkendu. Zážitek je to nádherný. Všechna místa jsou po směru jízdy a na konečné je personál vždy otáčí. Díky tomu je tu i nadstandardně místa na nohy, ale jinak jsou sedačky spíš přizpůsobené menším postavám Japonců. Pro vysokého Evropana proto zas tak komfortní nejsou.

Myslím, že ty naše v chystaných železničních expresech Arrivy z Prahy do Plzně a Chebu budou o poznání lepší. Sami je tu budete mít možnost vyzkoušet od prosince roku 2028. Ale zpět do Japonska. Na vedlejších tratích mají Japonci občas úplně stejné potíže jako my v Evropě. Někdy jede vlak pozdě, jindy ho kvůli technickým problémům zruší. Onu pověstnou japonskou železniční přesnost si asi maličko idealizujeme. V něčem bychom se ale zemí vycházejícího slunce mohli nechat inspirovat - rychlostí provozu. Tratě u nás máme o hodně starší, a tedy mnohonásobně pomalejší. Tak snad to jednou Česko dožene, přál bych nám to.

Daniel Adamka, generální ředitel, Arriva

↑ **Nové vlaky pro linku Plzeň–Domažlice**

Už se nám to blíží a moc se těšíme na nové cestující z Domažlicka. Od letošního prosince vás začneme vozit na lince P3 po trase Plzeň–Nýřany–Stod–Holýšov–Domažlice a budeme se tu společně setkávat dalších deset let. Pořídili jsme pro tuto linku 12 motorových vlaků vyrobených u švýcarského Stadleru a právě procházejí velkou rekonstrukcí ve Škodě v Šumperku, aby byly na prosinec připraveny přesně podle zadání Plzeňského kraje. V jeho barvách, se zdejší informacím systémem, pohodlnými sedačkami, zásuvkami, ať si cestou dobjete mobil, a chybět nebude ani wi-fi.

Se stadlery máme výborné zkušenosti z regionálních linek na jižní Moravě a ve Zlínském kraji, pro Plzeňský kraj to však bude premiéra. O letošních Velikonocích jsme převzali už čtvrtý zcela hotový vlak pro tuto linku, celou flotilu budeme mít do

konce listopadu. První z nich už také získávají ten nejmodernější evropský vlakový zabezpečovač ETCS.

A jelikož dobrých zpráv není nikdy dost, přidáme ještě jednu. Věděli jste, že od letošního prosince bude jezdit mezi Plzní, Nýřany a Stodem více vlaků než dosud? Plzeňský kraj se s naším příchodem rozhodl výrazně posílit vlakovou dopravu. Kdybyste měli chuť být našimi průvodčími a starat se o cestující na palubách vlaků na Plzeňsku, určitě se ozvěte. Nábor nových kolegů jede na plné obrátky.

Cyklisté vítáni. I ti elektro

Často se nás ptáte: Můžu do vašeho vlaku i s elektrokolom? A my vám stejně často odpovídáme: „Jasně, můžete. A těšíme se na vás.“ Při přepravě cyklistů v našich vlacích neděláme rozdíly. Ať už šlapete celou cestu sami, nebo si necháte občas pomoci od elektromotoru s baterií, dovezeme vás do cíle. Na linky, které

jezdí do těch nejzajímavějších turistických oblastí (například Praha–Tanvald), vypravujeme motorové vlaky s extra místem pro kola. Ale i v těch ostatních, ať už jde o Zlínsko, jižní Moravu, severní Čechy, či okolí Prahy nebo Plzně, máme dost místa pro cyklisty. S baterií i bez ní. V našich vlacích máte také svoje kolo celou cestu na dohled, aby se mu nic nestalo.

A jak je to s cyklobusy? Tady jsou pravidla trochu složitější, v každém kraji jsou jiná. A tak se raději podívejte na podmínky konkrétního cyklobusu, než na něj s elektrokolom vyrazíte.

Když ztratíte ve vlaku protézu. Třeba zubní...

Je to situace nepříjemná, ale nic není zcela ztraceno. Zavolejte na naši zákaznickou linku 725 100 725 a my vám pomůžeme. Ať už ztratíte v našem vlaku nebo autobuse cokoli. A že někdy hledáme hodně zvláštní věci. Za loňský rok jsme vám pomohli najít stovky předmětů, když jste vystoupili a nechtěně nám je přenechali. Mezi nimi bylo dítě, pravá bota, Kinder vajíčko, zapomenuté pádlo i pes, který nastoupil bez vás a odjel. Nebo zubní protéza. Pomyslnému žebříč-

ku ztracených věcí však jednoznačně kralují sluchátka, peněženky, mobily, doklady a různé části oblečení. Tak bacha, bez telefonu se na zákaznickou linku, ať vám pomůžeme telefon najít, špatně telefonuje.

S němou tváří na cesty

Nejednoho cestujícího doprovázejí na cestách čtyřnozí, dvounoží či plazící se přátelé. Říká se jim mazlíčci a i s nimi můžete nastoupit do našeho vlaku nebo autobusu. Jen to má svá pravidla. Smluvní přepravní podmínky říkají: „Z živých zvířat může cestující vzít s sebou do vozidla jen drobná domácí a jiná malá zvířata, jsou-li zcela uzavřena ve snadno přenosných klecích, koších nebo jiných vhodných schránkách s nepropustným dnem a pokud tomu nebrání zvláštní právní předpisy (např. pro Českou republiku zákon č. 166/1999 Sb., o veterinární péči v platném znění).“ Tak si to pojďme shrnout, ať nedojde k nedorozumění:

- **Želvička:** není problém, když je v boxu s nepropustným dnem.
- **Rybičky,** které vezete z obchodu domů v pytlíku s vodou: není problém.
- **Had:** není problém, když je v boxu s nepropustným dnem.

 Kočka na cestě k veterináři: není problém, jestliže je v boxu s nepropustným dnem a nemá-li vážnou nemoc přenosnou na člověka.

 Slepice v kleci, kterou jste právě koupili ve městě, abyste obohatili svůj chov: není problém, když je v boxu s nepropustným dnem.

 Roztomilý domácí králíček: není problém, jestliže je v boxu s nepropustným dnem.

 Husa v proutěném košíku jako za starých časů: tu bohužel nesvezeme. Proutěný koš má dno propustné, a navíc by mohla někoho štípnout. Vyměňte košík za schránku s nepropustným dnem, a pak je to v pohodě.

 Koza nebo prase na vodítku jako domácí mazlíček: ani

když to budou vaši největší miláčci, tak s námi bohužel cestovat nemohou. Nepomůže ani košík na čumák nebo vodítko. Volně přepravujeme jen pejsky.

 Ochočená fretka: pokud vám bude sedět na rameně a zdravit řidiče zpoza vašeho ucha, pak se moc omlouváme, ale nesvezeme vás. Když dáte fretku do schránky s nepropustným dnem, bude vše v pořádku.

↓ **Arriva.cz**

Máme nový web. Už od konce ledna. Podívejte se na něj. Snadno tu vyhledáte spojení našimi vlaky i autobusy, otevřete si čtení na cesty a v sekci Dopravní info se můžete podívat na on-line polohu svého spoje. Upozorníme vás tu na mimořádnosti v provozu i prázdninové jízdní řády. A jestliže vás láká třeba řídit autobus, starat se o cestující jako průvodčí nebo pracovat u nás v dílně, určitě navštivte sekci Kariéra. Ať už s námi cestujete, nebo byste u nás rádi pracovali, www.arriva.cz je tu pro vás. ●

Budoucnost je tam nahoře

Ještě před necelým stoletím byl pro nás vesmír pohádkovým a nedosažitelným místem. Dnes už víme, že to tam vypadá mnohem méně přívětivě, a přesto se blízký vesmír právě stává součástí našeho světa. Nové opakovaně použitelné nosiče zlevňují možnost se tam dostat a nápady, jak kosmický prostor komerčně využívat, se stěhují ze sci-fi do reality.

[t](#) Jan Antonín Novák [f](#) archiv NASA

„Země je kolébkou lidstva, ale nikdo nemůže žít v kolébce věčně,“ řekl jeden ze zakladatelů kosmonautiky Konstantin Ciolkovskij. Geniální astrofyzik Stephen Hawking byl konkrétnější: „Budoucnost lidstva je ve vesmíru. Bude obtížné se v příštích staletích vyhnout nějaké katastrofě na planetě Zemi. Lidstvo zanikne, pokud neosídlí vesmír.“

Jiní odborníci naproti tomu vidí budoucnost osídlování vesmíru z méně katastrofického hlediska: je to prostor, kde lidé najdou to, čeho se na Zemi začíná nedostávat. „Měsíc je mnohem lepší místo pro těžbu surovin než Země,“ říká britský filozof Anthony Clifford Grayling, autor knihy *Who Owns the Moon* (Komu patří Měsíc). „Není zdevastovaný tisíciroční těžbou jako Země, žádané nerosty tam jsou snadno dostupné ve velkém množství. Měsíc je plný cenných zdrojů, tak proč si pro ně nedojít?“

Ale nejenom Měsíc. Přinejmenším stejně významným zdrojem mohou být také asteroidy. Už existují firmy, které jejich využití začínají připravovat.

Kosmický přístav Měsíc

Bez meteorologických a telekomunikačních satelitů nebo satelitní navigace si už fungování civilizace ani nedovedeme představit. Možná není daleko ani doba, kdy na oběžné dráze vzniknou solární elektrárny, továrny pro výrobu materiálů, které na Zemi připravit nejde, nebo kosmické hotely pro obzvlášť movitou klientelu. Ale to je jen nejbližší okolí naší planety. Záměry podnikatelů už míří mnohem dál: především na Měsíc a do oblasti asteroidů, protože

současná úroveň technologií už takové možnosti otevírá.

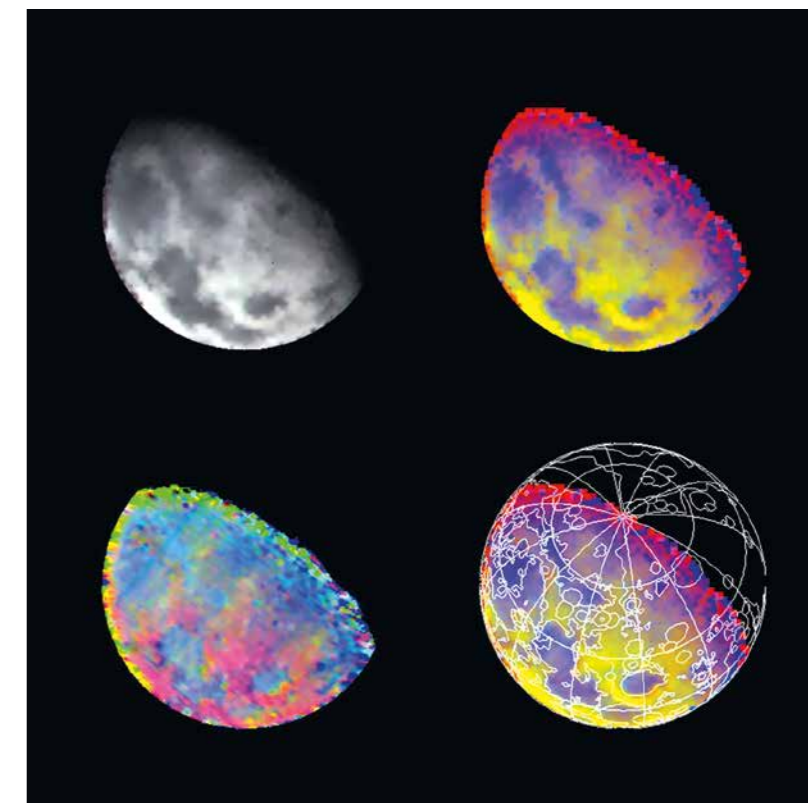
Až do roku 1994 Měsíc zajímal nanejvýš tak planetology, básníky a snílky, ale pak přišla nečekaná změna. Sonda Clementine tam na dně hlubokých kráterů poblíž pólů objevila zmrzlou vodu. Následující sondy objev potvrdily, a navíc zjistily, že jí je tam hodně. To rázem změnilo hru, protože voda se nehodí jen k pití. Jde z ní také vyrábět kyslík pro stálé stanice, palivo pro rakety a využívat ji v řadě výrobních procesů. To je tím zajímavější, že energie pro takové provozy je na Měsíci víc než dost – na rozdíl od Země tu sluneční svit nestíní mraky. Kromě toho už NASA (a zřejmě i Číňané) připravuje malé jaderné reaktory pro zásobování svých stanic energií.

Dá se předpokládat, že na Měsíci, dosud nedotčeném jakoukoliv těžbou, bude k dispozici velké množství zajímavých a na Zemi nedostatkových nerostů. To však není jediná strategická přednost přirozené oběžnice Země. Tou další je nízká přitažlivost, díky níž půjde vytěžené suroviny, vyrobené palivo nebo zpracované polotovary snadno vystřelovat na oběžnou dráhu pomocí elektrických katapultů. Odtamtud je půjde nejen odesílat k Zemi nebo zásobovat lodě směřující dál do hlubin Sluneční soustavy, ale možná je dokonce i pohodlně ve stavu beztlíže stavět – aniž by musely před odletem překonávat pozemskou přitažlivost. V podobě Měsíce příroda lidstvu připravila ideální přístav pro ovládnutí dalších planet.

Brána do Sluneční soustavy

Jeho využití jako výrobní základny a kosmického přístavu je také nej-

Ani nedostatkovými minerály a vzácnými kovy nabídka lunárních benefitů nekončí. Možná ještě lepší je izotop helia ³He, který by mohl definitivně vyřešit energetické problémy lidstva.

← Vize dopravy a osídlení Měsíce a Marsu. Ilustr.: NASA

↑ Tyto čtyři snímky Měsíce pocházejí z dat získaných spektrometrem sondy NASA Galileo během průletu kolem Země a Měsíce v roce 1992. Foto: NASA/JPL

spíš jednou z pohnutek rozpoutání ve kterém ale místo někdejšího SSSR dnes zaujímá druhou pozici (po USA) Čína. V některých disciplínách dokonce přebírá vedení: stala se první zemí, která vysadila mobilního průzkumníka na odvrácené straně. Není náhoda, že většina dnešních sond k Měsíci i roverů vysazených na povrch nese jako hlavní vědecký náklad senzory pro geologický průzkum. Jistě to také bude jedna z hlavních pracovních náplní stanice Gateway (Brána), jejíž první modul se má usadit v blízkosti Měsíce nejdříve v roce 2027 a jež má být dokončena nejdříve do roku 2030. Jde o společný projekt americké kosmické agentury NASA, evropské ESA, Kanady a Japonska.

Stanice nebude Měsíc obíhat po klasické eliptické nebo kruhové dráze, ale bude umístěna na dráhu označovanou jako NRHO (near recti-

linear halo orbit). Je to místo, kde se navzájem vyrovnávají gravitační síly Měsíce a Země, takže udržování stanice v pozici nebude vyžadovat příliš energie. Čtyřčlenná posádka odtud bude provádět dálkový průzkum, ale stanice také bude sloužit jako zastávka při výpravách na povrch Měsíce. Ovšem budou se tu rovněž testovat technologie pro výpravy k Marsu a do vzdálenějšího vesmíru. Gateway je nástupkyně Mezinárodní kosmické stanice a momentálně asi nejambicióznější kosmický projekt, avšak její budoucnost je nejistá. Bílý dům se už několikrát snažil ukončit financování projektu, ale Kongresu se zatím vždy podařilo ho přehlasovat.

Lunární šejkové

Ovšem ani nedostatkovými minerály a vzácnými kovy nabídka lunárních benefitů nekončí. Možná ještě lepší

je izotop helia ^3He , který by mohl definitivně vyřešit energetické problémy lidstva. Jak číslice u symbolu prvku naznačuje, ^3He má v jádru o jeden neutron méně než „obyčejné“ helium (^4He) v baloncích na oslavách. Izotop helia se dvěma protony a jen jedním neutronem by se skvěle hodil jako palivo pro výrobu energie prostřednictvím termojaderné fúze, ale má to háček: na Zemi je ho málo. Je ještě mnohem vzácnější než také poměrně nedostatkové ^4He . Abychom byli konkrétní: někdy se uvádí, že pouhý litr by stál 2 000 dolarů.

Předpokládá se, že na Měsíci je ^3He hodně, protože je součástí takzvaného slunečního větru, který se po miliardy let zachycuje ve svrchní vrstvě lunárního regolitu. Vědci z Wisconsinské univerzity odhadli, že jeho množství na našem kosmickém sousedovi by pokrylo energetické potřeby lidstva na stovky let. Takže kdo tento zdroj ovládne, nemusí se už bát energetických krizí. Nebo se dokonce může vůči ostatnímu světu vyšvihnout do stejné pozice, v jaké jsou dnes ropní šejkové.

^3He by se zřejmě hodilo také pro chlazení kvantových počítačů, takže zájem o něj roste. V letošním roce americká společnost Interlune představila svůj projekt jeho těžby na Měsíci pomocí robotických technologií.

Hon za zlatým meteoritem

Z hlediska těžby vzácných kovů mohou být přinejmenším stejně zajímavé asteroidy. Pod pojmem vzácný kov si většina lidí představí zlato a možná ještě tak platinu, ale je jich mnohem víc: iridium, osmium, paladium, ruthenium a rhodium. Pro

Kontejner obsahující horniny a prach z asteroidu Benu.

Foto: Erika Blumenfeld & Joseph Aebersold

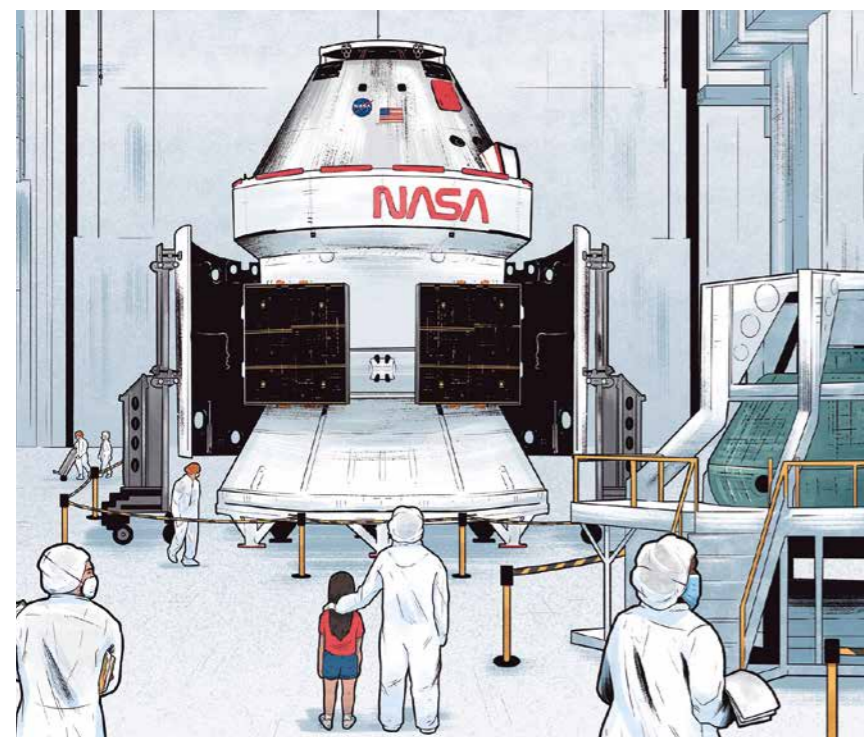
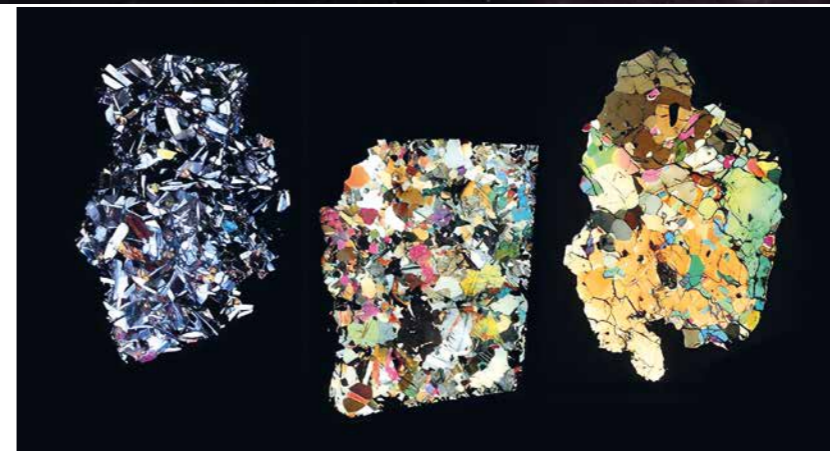
Umělecká představa asteroidu, který se rozpadá v prach kolem mrtvé hvězdy (nahore).

Ilustr.: NASA/JPL-Caltech

Tři řazy třídy meteoritů, které dopadly na Zemi a které mise NASA Dawn potvrdila jako pocházející z obřího asteroidu Vesta.

Foto: NASA/University of Tennessee

špičkové technologie jsou nepostradatelné, ale na Zemi jich je málo. Má to jednoduchou příčinu: jsou velmi těžké, takže v dávných dobách, kdy byla naše planeta rozžhavenou koulí z polotekutého magmatu, klesly hluboko pod povrch. Tak hluboko, že není šance se k nim dostat.

Železné meteority avšak naznačují, že ve vesmíru by mohly být mnohem dostupnější. Na jejich výbrusech je možné vidět takzvané Widmanstättenovy obrazce, které se vytvoří, jen když kov chladl velmi pomalu. A to mohl, jen pokud bylo původní těleso hodně velké a ještě bylo pokryté tepelně málo vodivou horninou. Jinak řečeno, dnešní asteroidy a meteority jsou trosky planet a planetek roztržštěných při vzájem-

ných srážkách na počátku existence Sluneční soustavy. Mimo jiné z toho vyplývá, že tam někde nahoře létají i tělesa s vysokým obsahem vzácných kovů.

Výzkum meteoritů nalezených na Zemi to potvrzuje: některé kovové typy obsahují větší podíl vzácných kovů než ty běžné. V jiných typech je zase mnoho vody – a už víme, že energie je tam nahoře také dost. Takže nepřekvapí, že i v tomto případě existují projekty těžby a přibývá firem, které je chtějí realizovat.

Patřila mezi ně například Planetary Resources, která dokonce vypustila dva satelity, aby vyzkoušela některé technologie potřebné pro těžbu, ale roku 2018 kvůli finančním těžkostem zanikla. Podobný osud

měla i společnost Deep Space Industries (DSI), jež se snažila vyvinout pohony pro satelity a další zařízení potřebná k těžbě. Jiné firmy však v tomto úsilí pokračují: AstroForge, TransAstra, Asteroid Mining Corporation...

Mění se však politická situace na povrchu Země. Rostoucí politické napětí vede k tomu, že se rozpadají programy spolupráce ve vesmíru a financování vědecko-výzkumných programů je stále obtížnější. Návrh letošního rozpočtu NASA je o čtvrtinu nižší než loňský, což povede ke zrušení desítek misí. Je proto pravděpodobné, že pronikání do vesmíru se bude stále více posouvat od vědy financované státy k soukromému podnikání. ●

rozhovor

ROZÁLIE

Za zpěvačkami moc kluků nechodí

 Rudolf Král František Ortmann

S Rozálií jsme se potkali na baru v La Fabrice, kde právě odehrála divadelní představení Rozladěné držky. Je inspirované jejími zážitky z působení u nového cirkusu a zásadní roli v něm hraje i její osobitá hudba.

Proč se vlastně akordeonu říká držky?

To bude kvůli mně. Začalo se mu tak nejspíš říkat, když jsem na něj začala hrát ty svoje drzé písničky!

Čím vás zrovna tenhle nástroj zaujal a kdy jste ho poprvé držela v ruce?

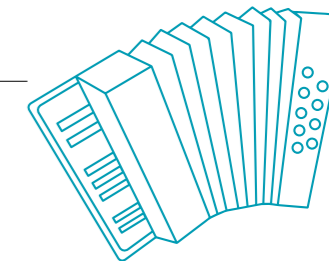
Svou první harmoniku jsem dostala od rodičů k narozeninám. Moc jsem si ji přála, tak mi ji koupili. Vždycky jsem vyprávěla, že k jedenáctým, ale nedávno jsem našla fotku z devátých narozenin, kde ji poprvé držím v ruce, takže to bylo o dva roky dřív. Tohle je tedy první rozhovor, kde konečně říkám pravdu.

Byla to láska na první pohled, respektive na první tón?

Nebyla, moc dlouho jsem tehdy u akordeonu nevydržela. K hraní jsem se vrátila až v jednadvaceti. Rozhodly jsme se tehdy s Anežkou Hessoovou, že vymyslíme společné představení, a jelikož i ona hrála v dětství na harmoniku, řekly jsme si, že to využijeme. Tehdy mě začaly napadat první písničky a akordeon se stal mým hlavním nástrojem. Většina mé tvorby díky tomu vzniká na akordeon. Platí to i o posledním singlu Sen o růžích, ve kterém přitom harmonika na nahrávce nakonec vůbec nezazní.

Představení Rozladěné držky vychází ve velké míře z vašeho vlastního života. Jak drsné bylo pro dívku z dobré pražské rodiny a finalistku modelingové soutěže Elite Model Look odejít v devatenácti letech k cirkusu a začít žít cirkusáckým životem?

Drsné to nebylo, naopak to bylo moc hezké. Rodina Cirkusu Ronaldo mě

Do koncertů jdu celou svou duší i tělem a trvá mi pak celkem dlouho, než se z toho zotavím a zase někde naberu energii.

přivítala s otevřeným srdcem. Byl to u nich krásný a poetický život. Bydlela jsem ve staré dřevěné maringotce, kterou mi cirkus půjčil. Jednou za čas mě navštívil můj kluk z Prahy, jezdili jsme na výlety do Antverp a do Bruselu. Později už jsem na to bohužel neměla tolik času, protože jsem se musela začít učit na maturitu. Já si totiž kvůli cirkusu zařídila na škole individuální plán a maturovala jsem až v září.

Dá se vůbec u cirkusu někde najít tiché místo, kde by člověk mohl v klidu studovat?

V maringotce se v létě nedalo vydržet, protože se hned po desáté ráno proměnila v saunu. Tak jsem si na trávě rozložila deku a učila se venku. Jenže tam zas pro změnu klaun Corneel cvičil na harmoniku, takže se taky nedalo moc soustředit. Přesto jsem ale nakonec tu maturitu zvládla.

V jakém kusu jste v cirkuse hrála?

Byl to takový retro kabaret se swingovou muzikou, divácky velice úspěšný. Já v tom představení hlavně zpívala. Hráli jsme většinou čtyřikrát týdně, takže jsem se tam skvěle rozezpívala. Řekla bych, že jsem se díky tak častému vystupování ve zpěvu hodně posunula.

Nelezlo vám občas krkem hrát čtyřikrát týdně pořád dokola to samé?

Samozřejmě to asi vždycky nebyla jenom idyla, ale už je to vlastně skoro deset let, a čím vzdálenější ta doba je, tím láskyplněji na ni vzpomínám. Nejspíš v tom bude i trocha nostalgie, díky níž se díváme na minulost skrz růžové brýle.

Když poslouchám vaše písně, nepřipadá mi, že byste si ty růžové brýle nasazovala zrovna často. Jak moc se do nich promítá váš osobní život?

Velmi. Témata svých písní čerpám pouze z vlastních prožitků. Koncertní program jsem si postavila tak, abych nic nemusela předstírat. Vychází jen z mých příběhů a z mého stylu humoru. Nic si nevymyslím, na nic si nehraju.

Takže mezi drsnou a sarkastickou Rozálií na pódiu a tou v civilu není žádný rozdíl?

Možná jsem trochu drsnější na jevišti než pod jevištěm, ale v obou případech jsem to stále já.

Působíte na mě dojemem, že si ráda děláte věci po svém a nenecháte si do své hudby moc mluvit. Nebo se mýlím?

Máte pravdu, nemám ráda, když mi někdo nedej bože něco přikazuje. To platí ve vztahu, ale i obecně, když mi třeba někdo říká, co a jak bych měla zpívat nebo co bych na jevišti už radši neměla říkat. To se buď zaseknu, nebo jdu tou svou beraní hlavou proti

zdi. Tedy vlastně ve většině případů asi rovnou skrz tu zeď.

Ve vašich písních se často objevuje téma lásky a svobody. Co pro vás tyhle hodnoty znamenají?

Láska je pro mě nejvíc. Asi je to klišé, ale láska mě naplňuje, inspiruje a hlavně mi dává pocit, že žiju. Často se mi stává, že když se zamiluju, jdu do toho po hlavě a neumím si moc držet odstup. To se pak z lásky stává závislost a vytrácí se ta svoboda. To samé se mi ale děje i během koncertů. Taky do nich jdu celou svou duší i tělem a trvá mi pak celkem dlouho, než se z toho zotavím a zase někde naberu energii.

S tím, jak teď častěji hrajete a stáváte se hvězdou, narůstají také zástupy ctitelů, nebo mají muži z té divoké Rozálie na pódiu tak trochu strach a bojí se vás oslovit?

Nevím, co si muži myslí. Já žádné zástupy ctitelů nezažila ani nezažívám, opravdu. Nikdy se mi třeba nestalo, že by mě někdo oslovil na ulici. Když se mi nějaký kluk líbil, musela jsem ho sbalit sama. A je to pořád stejné, žádné nápadníky nemám. Muži jsou

navíc většinou stydliví. Fanyanky, ty za svými idoly vlezou všude, ale za zpěvačkami moc kluků nechodí.

Ve vaší hudbě se prolínají šanson, kabaret, hospodský šraml i ozvěny flamenka. Jaká hudba vás formovala v dětství a co posloucháte dnes?

Inspirovala mě spousta žánrů, hudbou jsem byla doslova obklopena. Jazz a flamenko byly asi stěžejní, ale už během dospívání jsem si oblíbila Edith Piaf a taky jsem sjížděla Amy Winehouse. Jako dítě jsem taky hrozně ráda poslouchala Fanfare Ciocaria. Máma mě vždycky brala na jejich pražské koncerty v Akropoli. Na jednom z nich, to už mi bylo asi osmnáct, jsem potkala kanadského kytaristu Adriana Rasa, který s Fanfare tehdy natočil album a pak s nimi jezdil po Evropě. Vlastně jsem ho tak úplně nepotkala, šla jsem si za ním do šatny pro podpis... Po mnoha letech jsme

si s Adrianem napsali a nakonec jsme společně natočili dvě písně na mé album *Láska, hlína, rýč*.

Aktuálně vás čeká intenzivní koncertní šňůra, kdy máte do konce března naplánováno 16 koncertů. Jak se na ni těšíte?

S kapelou mě to strašně baví, na jevišti si užívám každý moment. Koncertům dávám úplně všechno, takže jediné, co hrozí, je, že ze mě na konci března nic nezbyde. Ale zase bude kousek mě v každém, kdo koncert navštíví, což je šílená představa! Zatím za sebou máme první dva koncerty v Plzni a v Mladé Boleslavi a oba byly krásné. Hrlo se nám skvěle a lidi byli už od začátku strašně vřelí. Mám štěstí na skvělou partu muzikantů i na úžasné publikum.

Cestujete ráda vlakem?

Ano, moc ráda. Víc ale jezdím vlakem v zahraničí než v Čechách, kde ces-

tuju hlavně kvůli koncertům. Na ty musím brát auto, protože celý ten cirkus bych vlakem vozit nemohla. Leda bych měla vlastní vagon. Obvykle s sebou беру židli, stolek, harmoniku, oponu, logo a vybavení kuchyně. Vlaky mám ale moc ráda, a když mám čas, vyrazím jimi třeba do Brna, Ostavy nebo Berlína. Miluju totiž jídelní vozy.

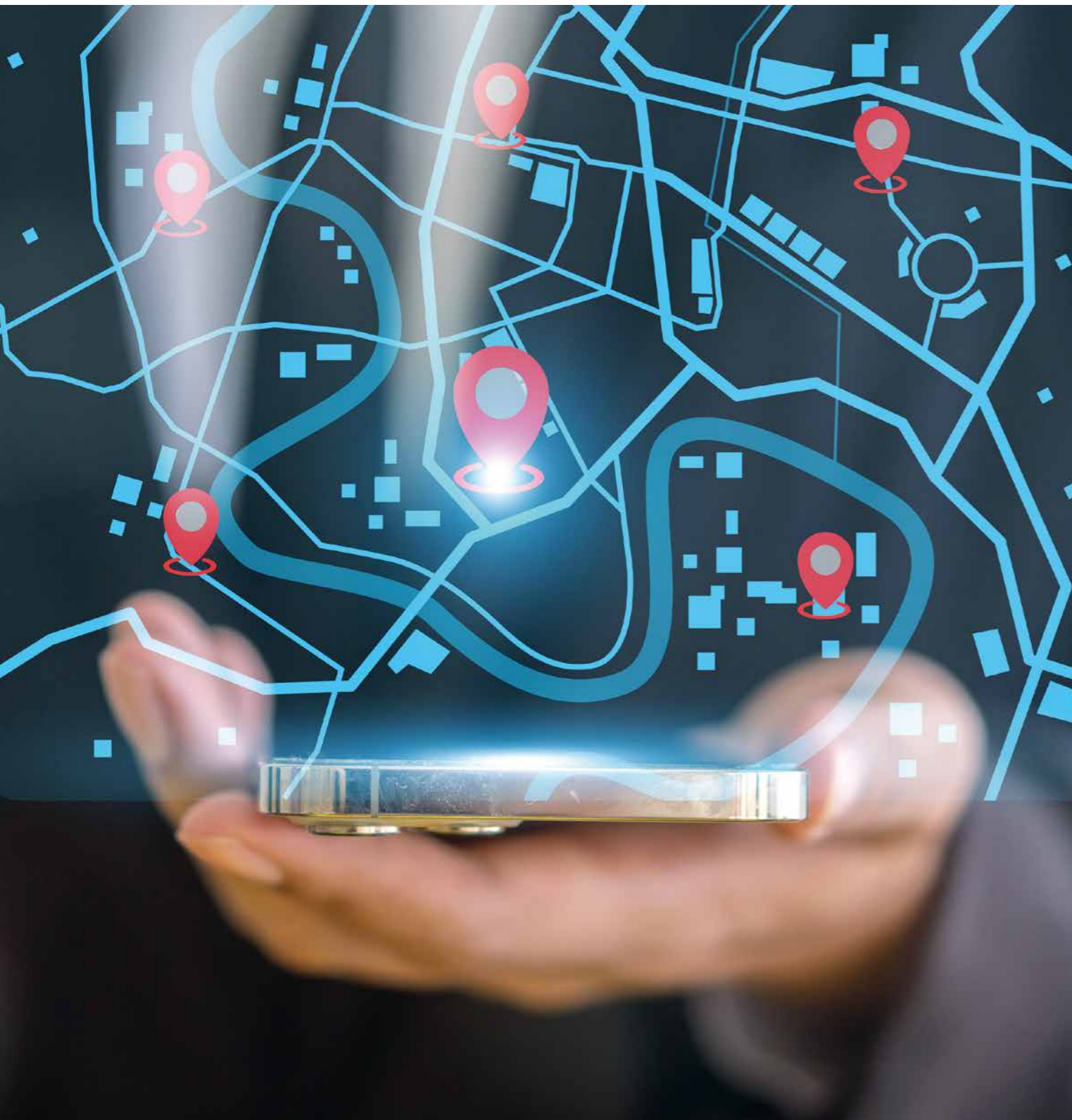
Kam byste se jednou chtěla vypravit?

Mám ráda jih Evropy a mým snem je podívat se do Jižní Ameriky. Hrozně ráda cestuju sama, člověk potká různé lidi a zažije věci, které by s někým dalším nebo v partě nepotkal a nezažil. Často si klidně jen tak na pár dní odletím do Španělska. Podniknout ale jednou výpravu do Jižní Ameriky s někým, kdo to tam zná a provedl by mě, to by mě moc lákalo. ●

Rozálie

Zpěvačka, skladatelka, herečka, tanečnice a bývalá modelka pochází z umělecké rodiny. Hraje na akordeon a v jejích autorských písních se mísí nejrůznější hudební styly s výraznou kabaretní stylizací. Upozornila na sebe už debutovým albem *Korzetiér* z roku 2022, za které byla nominována na Cenu Anděl v kategorii objev roku. Se svým druhým a zatím posledním albem *Láska, hlína, rýč* aktuálně vyrazila na koncertní šňůru, která by měla vrcholit právě v době vydání tohoto čísla.

Cestujeme podle AI

Tomáš Pilný, Ondřej Kubala shutterstock.com

Naplánovat dovolenou zabere spoustu času a úsilí. Člověk musí projít turistické weby nebo pročíst tištěné průvodce, najít na mapě, kde vybraná místa leží, a nakonec to vše spojit do smysluplného itineráře. Nebo se na to může vykašlat a za pomoci umělé inteligence vytvořit podobný plán na pár kliknutí.

Rozhodli jsme se v redakci vyzkoušet, jak by nám dovolenkové putování nalinkovali nejnámější současní chatboti. Srovnávali jsme Clauda společnosti Anthropic, ChatGPT od OpenAI, googlovské Gemini a Muskův Grok. Pustit si do počítače čínskou modrou velrybu DeepSeek jsme z bezpečnostních důvodů radši neriskovali. Používali jsme pouze bezplatné modely a všem jsme dávali naprosto stejné zadání.

Abychom to umělé inteligenci příliš neusnadňovali, zvolili jsme za cíl cesty Albánii. Je to sice krásná země s horami a mořem, kam poslední dobou míří čím dál víc Čechů, unavených tradič-

ními destinacemi, na internetu se o ní ale nevyskytuje zase až tolik informací a řada webů je pouze v albánštině. Ať jsme se ale snažili sebevíc, žádný z výše zmíněných AI nástrojů neměl problém si potřebné informace obstarat. A dokonce se nám už ani nepodařilo přistihnout některý z nich, že by se pletl nebo si vymýšlel nesmysly.

Vyhledávače na steroidech

Pro ty, kteří ještě s umělou inteligencí nepracovali, nebo z ní dokonce mají z nějakého důvodu obavu, můžeme všechny čtyři AI asistenty pro naše

účely jednoduše popsat jako supervýkonnou obdobu klasického internetového vyhledávače. Představte si je jako libovolný vyhledávač, který po zadání nějakého tématu prohledá všechny dostupné zdroje. Jenže potom je nevypíše podle relevance, abyste si je sami museli procházet a zpracovat.

AI asistent je superman, co z nich vybere nejužitečnější informace, zkompletuje vám je do přehledně uspořádaného celku a případně ještě navrhne, co dalšího by pro vás mohl udělat. Ovládání je přitom naprosto intuitivní, stačí jen do adresního

↓ Týdenní výlet po Albánii

(zkompletováno podle rad AI asistentů Claude, ChatGPT, Gemini a Grok)

Den 1 – Tirana

- Skanderbegovo náměstí
- Edhem Beyova mešita
- Muzeum Bunk'Art (bunkry z éry Envera Hodži)
- Večer barová čtvrť Blloku

Den 2 – Berat (UNESCO)

- Hrad Berat s výhledy
- Historické čtvrti Mangalem a Gorica

Den 3 – Gjirokastrë (UNESCO)

- Kamenné osmanské domy
- Monumentální pevnost
- Autentická atmosféra jihu

Den 4 – Albánská riviéra (Ksamil/Saranda)

- Pláže Ksamil (nejhezčí koupání v zemi)
- Večerní promenáda v Sarandě
- Antické ruiny Butrint (UNESCO)

Den 5 – Llogarský průsmyk a Himarë

- Llogarský průsmyk (parádní výhledy)
- Pláže Dhërmi
- Klidnější Himarë

Den 6 – Nasever do hor

- Albánské Alpy
- Túry (legendární trail Theth–Valbona)
- Vodopády, kamenné domky

Den 7 – Skadar a návrat

- Hrad Rozafa
- Skadarské jezero
- Klidné centrum s kavárnami

Návrat do Tirany (cca 2 h).

↑ Dechberoucí výhled z hradu Berat.

řádku webového prohlížeče napsat adresu vybraného chatbota (claude.ai, chatgpt.com, gemini.google.com nebo grok.com). Následně se vám otevře stránka s chatovacím políčkem, do něhož zadáte svůj dotaz nebo pokyn.

Jak bychom měli s chatboty komunikovat? Pořád se ještě najdou šikulové, co vám budou nabízet drahá školení, jak tvořit prompty pro nástroje umělé inteligence. Dnes už by to však byly vyhozené peníze. Zapomeňte na zázračná slovíčka nebo věty. Stačí jen co nejjednodušeji a nejpřesněji popsat svůj požadavek. V našem případě to byla prostá věta: „Naplánuj mi týdenní cestu po Albánii.“

Jen Claude se předtím, než se pustil do práce, formou jednoduchého výběrového dotazníku zeptal na preferovaný typ dovolené, období cesty a rozpočet. Ostatní chatboti rovnou během pár vteřin vyplivli strukturo-

vané a přehledně seřazené výsledky, které se lišily spíše jen v detailech. Výběr byl zaměřený na nejrozšířenější způsob turistiky a nabízel klasický mix historických památek, kultury, jídla a volnočasových aktivit. Když však člověk chce méně tradiční místa či adrenalinové nebo jinak zaměřené zážitky, není nic jednoduššího než to opět napsat do chatovacího okna.

Stejné hračky v různém balení

Srovnání nejlepších AI nástrojů je plný internet a podobné texty stejně s každou novou verzí rychle zastarávají. Kdybychom zkoumali pokročilejší funkce jako psaní zdrojového kódu, vytváření webových aplikací nebo řešení složitých matematických úloh, možná bychom dokázali vybrat našeho favorita na základě konkrétních výsledků. Při plánování cesty avšak

technologie

sesterskou službou Letenky Google díky přímému napojení rozhraní API na aerolinky dokázalo doporučit konkrétní lety, které jsme si mohli rovnou zarezervovat. Ostatní AI asistenti nás pouze odkázali na servery specializující se na vyhledávání letenek. Jestli vás právě tato funkce přesvědčí, abyste si vybrali Gemini, je už zcela na vás.

V případě, že na to máte čas a trpělivost, nemusí být od věci nechat si cestovní plán zpracovat všemi čtyřmi chatboty. Základ bude hodně podobný, ale když jsme například zadali požadavek na netradiční kulturní tipy, začali se jednotliví AI asistenti zajímavě doplňovat. Claude nás pozval do bunkru diktátora Envera Hodži přeměněného na galerii, ChatGPT a Gemini na vícehlasý zpěv zapsaný na seznamu UNESCO a Grok na prohlídku věže, kde se muži scho-

vávali před krevní mstou. Podobně pestré byly i tipy na místní kulinářské speciality.

Umělá inteligence v Arrivě

Používání AI nástrojů bude znamenat (a částečně už znamená) převrat také v dopravě. Už nyní s umělou inteligencí intenzivně pracujeme v oddělení softwarového vývoje, kde různé modely kolegům zjednodušují rutinní práci s vytvářením opakujících se částí programového kódu a při optimalizacích celkového provozu. V běžném provozu využíváme AI při činnostech, jako jsou překlady, psaní textů, analýza dat či příprava dokumentace a schémat. V nejbližší době také pro všechny naše zaměstnance připravujeme školení na bezpečné používání AI v běžném pracovním dni. ●

Troufnete si na „linkáč“?

Umělá inteligence i moderní aplikace jsou při hledání rychlých spojení a nejnižších cen skvělými pomocníky. O tom žádná, ale nabízí se otázka: Nezakrní naše schopnosti logicky uvažovat a najít si spojení, když se ocitneme bez internetu? Linkový jízdní řád na zastávkách, kterému se v dopravní branži říká zjednodušeně linkáč, je pro víc a víc lidí španělskou vesnicí. Zastávky sepsané pod sebou, sloupečky s časy spojují a podivné vlnovky a vysvětlivky. Kdo se v tom má vyznat?!

Když jsme dostali kalkulačku, přestali jsme počítat z hlavy. S nástupem Google jsme přestali využívat encyklopedie. Od té doby, co si povídáme s ChatGPT, jsme se přestali ptát známých a prosit je o radu. A když jsme dostali hledání spojení v aplikaci, neumíme se už skoro orientovat v jízdních řádech. Na všechno máme dneska nějaký lifehack. Je to skvělá doba, která nám dává možnosti jako nikdy v minulosti. Ale nezapomínáme občas sami přemýšlet? Doba, kdy si lidé kupovali celé knihy s jízdními řády, kde byly vypsány všechny vlakové nebo autobusové spoje v Česku, je už dávno pryč. Ale stejně, když budete mít chvíli, zkuste si najít spojení jen podle jízdních řádů. Není špatné umět v nich číst. Nikdy nevíte, kdy zůstanete bez internetu.

Kola střídá kultura

t Rudolf Král
f archiv Stanice 6, DEPO 2015, Moving Station a Uhelný mlýn

V současném rychle se měnícím světě se proměňuje i dopravní infrastruktura. Některé zastávky zanikají, další se přesouvají na jiné místo. Staré staniční i technické budovy tím pádem přestávají sloužit svému účelu a velmi často se z nich stávají chátrající brownfieldy. Existují však i místa, kde se takovým stavbám podařilo vdechnout nový život. Přinášíme inspirativní přehled čtyř unikátních prostorů, které dnes slouží kultuře a pulzují bohatým společenským životem.

↑ Stanice 6

Na místě bývalé železniční stanice Praha-Bubeneč hned u vstupu do Střemovky naposledy stavěly vlaky před deseti lety. Poté se zastávka přesunula o pár stovek metrů níže do Podbaby, kde vznikla hustě osídlená nová zástavba. Z nepoužívané nádražní budovy vznikl multifunkční prostor Stanice 6 (stanice6.cz). Stavba z 19. století s osobitou bubenečskou nádražkou, vyhlášenou skvělými vepřenkami, prošla rozsáhlou rekonstrukcí. Díky ní se proměnila v kulturní a společenské centrum s galerií, pingpongovým stolem, barem, kde můžete sedět přímo na peroně, sálem pro koncerty i komu-

nitními zónami pro workshopy a různá setkávání. Projekt vkusně a zábavně propojuje minulost s přítomností, když zachovává historické železniční prvky a zároveň nabízí flexibilní prostory pro současné umění a aktivity.

na zastávce

→ DEPO 2015

Místo, kde dříve po náročné šichtě v plzeňských ulicích odpočívaly autobusy a trolejbusy, dnes nabízí úplně jiný druh oddechu. V industriálních halách se teď místo údržby a oprav prostředků městské hromadné dopravy pořádají festivaly, trhy, konference, výstavy, koncerty, divadelní představení nebo workshopy. Součástí DEPA 2015 (depo2015.cz) je také řemeslný ateliér, určený převážně dětem a nově také dva ateliéry plzeňské Fakulty designu a umění Ladislava Sutnara – Socha a prostor a Nábytek a interiérový design. Rekonstrukce postupně proměňuje areál bývalé vozovny ve velkorysý, multifunkční prostor s unikátní atmosférou. Dokončené jsou první dvě etapy, závěrečná třetí by měla proběhnout v letech 2026–27.

↑ Moving Station

V Plzni ještě zůstaneme. Na okraji centra, v krásné secesní budově z počátku minulého století, která sloužila jako železniční stanice Plzeň – Jižní Předměstí, vzniklo kulturní centrum Moving Station (movingstation.eu). Objekt původní stanice byl už před pětadvaceti lety přestavěn na prostor se dvěma sály, kavárnou a foyerem, v němž se prolíná původní secesní

interiér i moderní industriální architektura. Spravuje ho zapsaný ústav Johan, který se snaží podporovat nezávislou uměleckou tvorbu především v oblasti divadla, tance, multimediální tvorby a performing arts, a to na amatérské i vysoce profesionální úrovni. Moving Station tak pravidelně hostí koncerty, divadelní představení, filmové projekce nebo třeba večery slam poetry.

← Uhelný mlýn

Soubor dvou cihlových staveb Kotelny a Uhelného mlýna stojí v Libčicích nad Vltavou v areálu šroubáren hned vedle vlakového nádraží. Během dvacátého století ztratila obě zařízení s nástupem nových technologií svou původní funkci, nějaký čas tady byl sklad kancelářských potřeb. Poslední ránu potom oběma stavbám zasadily ničivé povodně v roce 2002. O osm let později však začala v nepoužívaném brownfieldu citlivá rekonstrukce, díky níž se v Libčicích zrodil multifunkční prostor s galerií současného umění, kavárnou, eventovými zónami a coworkingovým prostorem. Projekt, oceněný Národní cenou za architekturu, ukazuje cestu, jak citlivě oživit industriální dědictví a využít jej pro kulturní i společenské účely. ●

Když zaniklé obce ožívají

t Vít Štěpánek
f Creative Commons, Rosa-Maria Rinkl, Lubor Ferenc, Jiří Balsa, Mosbatho

Tady na louce kdysi stála škola, o kus dál byl kostel a nedaleko se nacházela náves. Obcí a samot zaniklých v českém pohraničí po druhé světové válce jsou tisíce. I když je dnes těžké představit si jejich původní podobu, existují i místa, kterým různí nadšenci vdechují nový život.

Hotel situovaný na místě vyhlášeného výletního hostince, naučná stezka připomínající osudy vysídlených starousedlíků, letní festival evokující život v zaniklé obci či záchrana ikonického kostela, který se stal centrem komunitního života. Tak mohou vypadat projekty oživující zaniklá sídla, která nepřežila běs 20. století. Jsou to závan nové naděje i mementa dějů, které se už nikdy nesmí opakovat.

1

↑ Neratov (Orlické hory)

Osada Neratov (Bärnwald) v jižní části Orlických hor se stala symbolem obnovy pohraničních sídel zdevastovaných po 2. světové válce navzdory tomu, že původní obec nezaušla zcela: po odsunu Němců byla „pouze“ zlikvidována většina domů. Dnes si toho během návštěvy ani nemusíte všimnout. Neratov totiž kypí životem, stěhují se sem nastálo noví obyvatelé a sídlo ožívají i chalupáři.

Je to díky aktivitě neziskové organizace Sdružení Neratov, která se nejen zasloužila o unikátní obnovu poutního kostela Nanebevzetí Panny Marie s prosulou částečně prosklenou střechou, ale postupně tu vybudovala i rekreační chatu či společenský dům. V místě funguje i hospoda a pivovar. Organizace zaměstnává několik desítek lidí s hendikepem.

tipy na výlet

2

↑ Bučina (Šumava)

I na náročné šumavské poměry představuje někdejší osada Bučina (německy Buchwald) výjimečné místo. Otevírají se odtud daleké výhledy přes šumavský hřeb až na Třístoličnick, za jasných dnů jsou dokonce vidět Alpy. A výjimečné je i to, že na rozdíl od jiných šumavských sídel, která se po roce 1948 ocitla v hraničním pásmu a byla posléze zlikvidována, se na Bučinu alespoň částečně vrátil život.

V místě stojí obnovená kaple sv. Michala a turistům slouží hotel s případným názvem Alpská vyhlídka, postavený po roce 2000 na místě bývalé Pešlovy chaty. Současná stavba stylem věrně imituje původní objekt. Doby minulé připomíná blízký Památník železné opony, věrně ukazující podobu zářezů, které do roku 1990 lemovaly západní hranici.

Na Bučině se setkává několik značných pěších a cyklistických tras a za pěkného počasí tu bývá živo. Nejvíce druhou červencovou sobotu, kdy sem už od roku 2006 míří česko-německá pouť. A jezdí sem i naše modro-žluté cyklobusy.

- 1 Neratov, prosklená střecha kostela Nanebevzetí Panny Marie.
- 2 Model železné opony v prostoru bývalé obce Bučina.
- 3 Obnovené základy kostela v zaniklé obci Lučina (Grafenried).
- 4 Památník Josefa Böttgera v prostoru zaniklé obce Pavlův Studenec.

3

↑ Lučina (Český les)

Vesnice Grafenried (teprve po roce 1945 česky nazývaná Lučina), ležící těsně u německé hranice, v kotlině pod Čerchovem, zanikla počátkem 50. let 20. století. O zhruba padesát let později začali potomci německých rodáků spolu s dalšími dobrovolníky a historiky vykopávat základy bývalé vesnice. V roce 2011 byly odhaleny základy kostela svatého Jiří, který byl o rok později znovu vysvěcen, a nyní před ním stojí replika původní sochy svatého Jana Nepomuckého. Později následovala obnova zbytků dalších budov včetně hospody, pivovaru, bývalého zámku a hřbitova. Renovovány byly také původní cesty. Jednotlivá místa spojuje naučná stezka s přístřešky a informačními panely.

↓ Pavlův Studenec (Český les)

S více než tisícovkou obyvatel patřil Pavlův Studenec (Paulusbrunn) mezi největší obce v tachovském pohraničí. Původní sídlo bylo definitivně zlikvidováno v 70. letech 20. století v důsledku posunu hraničních zářezů, v posledních letech však začíná prostor bývalé obce ožít. Zasloužil se o to Česko-bavorský spolek přátelství ve spolupráci s dalšími subjekty a dobrovolníky, kteří vyznačili polohu původních domů, školy či kostela a začali mapovat historii místa. V prostoru bývalé obce se již dvakrát konal letní festival Pavlův Studenec ožívá a počítá se s dalšími ročníky.

4

- Pavlův Studenec
- Lučina
- Bučina

Neratov

ŘÍDIT AUTOBUS

Jednoduchý návod, jak změnit svůj život za čtvrt roku

👤 Ondřej Kubala
📍 Autoškola Zelená

Víte, že jezdit s autobusem je dneska mnohem jednodušší než dříve? Tuhle cestu si nevybírají už jen mladí kluci po škole, kteří milují vůni motorového oleje, ale klidně čtyřicátníci nebo padesátníci, kteří hledají změnu v práci i ve svém životě. A dávno neplatí, že to není práce pro holky. Jasně že je. Jen u nás v Arrivě je toho důkazem 118 řidiček.

Mít odpovědnost za padesátku lidí, které vezete bezpečně do cíle, chce na první pohled odvalu. Ale odměnou vám bude fajn práce za slušné peníze. A když k ní připojíte úsměv, cestující vám to vrátí, budou se na vás vždycky těšit a přinesou vám občas i nějakou tu dobrotu.

Žijeme v době, kdy doslova milujeme vychytávky, které nám ulehčí nebo změni život. V době, kdy může každý z nás vyrazit za svými sny. Tak si ten řidičský sen splňte s námi a zkuste si za velký volant sednout.

Jestli váháte, poďte se s námi podívat do zákulisí, jak to chodí v autoškolě. V té autobusové. Podle Jana Suchého, majitele pražské Autoškoly Zelená, jež připravuje řadu našich budoucích řidičů, nezáleží na věku, ale na vaší chuti to zkusit.

Kdo je vlastně ideální uchazeč o řidičský průkaz na autobus?

Člověk, který se na to těší, chce s autobusem jezdit a baví ho to. Všechno ostatní vás naučíme, ale motivace musí být vaše vlastní. Nedávno jsme měli v kurzu mladší paní, prodavačku, jejíž manžel měl autoservis.

↓ Řidičem autobusu v pěti krocích

- 1 Stačí mít řidičák na osobní auto a přijít nebo napsat k nám do Arrivy.
- 2 Sami vám autoškolu na autobus zajistíme a zaplatíme.
- 3 Pomůžeme vám s profesním průkazem, abyste mohli řídit autobus jako povolání, a nejen pro radost na výlet s kamarády.
- 4 Zaškolíme vás, dáme vám k dispozici zkušenější kolegy, naučíme vás jezdit s našimi autobusy na linkách, které obsluhujeme.
- 5 Posadíme vás do autobusu, zvedneme závoru v garážích a pustíme vás do světa, abyste si to mohli užít.

Chtěla jezdit, ne stát za pultem. Anebo vám dám ještě hezčí příklad. Maminka adoptovala kdysi dávno syna. Ten miloval autobusy, chodil od dětství na autobusové nádraží, řidiči ho znali, nechávali ho na konečné v autobuse, aby si sedl za volant. Tahle maminka se rozhodla, že mu udělá radost a stane se kvůli němu řidič-

kou autobusu. A skutečně to dotáhla do konce.

V čem je lepší řídit autobus než nákladák?

V autobuse budete slušně oblečeni, budete dělat čistou práci, budete přesně vědět, kdy začínáte, kdy končíte a kdy budete doma. A budete mít slušný plat. V nákladáku můžete být klidně ve vytahaných tepláčkách, budete mít slušný plat, za zády budou palety místo lidí, ale vůbec nebudete tušit, jakou budete mít pracovní dobu a kdy vás uvidí vaše rodina. Budete spát v boudě kamionu, jíst z misky na parkovišti a čírat na kolo. Já tomu říkám psí život. Ale každý ať si vybere sám.

Existuje ideální věk, kdy začít řídit autobus?

Věk je v tomhle jen číslo. Důležité je, abyste byli fit a splnili zdravotní podmínky pro tuhle profesi. Není to dlouho, co jsme učili jezdit s autobusem padesátiletého pána z matfyzu. Plnil si sen. Nakonec si pořídil vlastní autobus a vozí rodinu na výlety. Měl jsem tu lékaře, právníky, skladníky, dělníky, realitní makléře nebo lidi z kanceláře.

Co mě čeká, když nastoupím do autoškoly?

Začnete zdravotní prohlídkou a pak vás začneme seznamovat s autobusem. Ukážeme vám, jak se ovládá, kde co je, a také poprvé zjistíte, jak je autobus velký a že máte na rozdíl od osobáku přední kola až za sebou. Takže se s autobusem zatáčí úplně jinak než s vaší škodovkou. U nás v autoškolě kombinujeme výcvik zároveň s teorií. Chodíte do učebny, ale zároveň už jezdíte. Pokud vás to

baví a uděláte si čas, máte autobus hotový za dva a půl až tři měsíce.

Kolik času strávím v autobuse a kolik v učebně?

Pokud máte řidičák skupiny B na osobní auto, tak vás čeká minimálně 30 výcvikových hodin za volantem autobusu a k tomu 38 hodin teorie. Současně s tím se už můžete připravovat na získání profesního průkazu. Ten budete potřebovat, abyste se mohli řízením živit a vydělávat si jím peníze. Pokud budete vozit jen kamarády na výlety, nepotřebujete ho. Je to dalších 130 hodin teorie. Na konci kurzu absolvujete teoretickou zkoušku k získání řidičáku, pak zkoušku z praktické jízdy. Když získáte řidičské oprávnění skupiny D, stačí už jen poslední testová zkouška na úřadě k získání profesní způsobilosti.

Často mají lidé strach, že mohou při zkouškách přijít o řidičák na osobní auto, když nesloží testy na novou skupinu. Může se to stát?

Zákonná možnost tam je, ale za svých 25 let praxe jsem to nezažil. Komisař má možnost s vámi v takovém případě zahájit správní řízení. Ale než se to stane, vy si ty testy v praxi v dalším termínu opravíte, takže to je spíše jen teoretická možnost. Dnes jsou všechny otázky z testů dopředu k dispozici na webu ministerstva dopravy. V rámci teorie je spolu projdeme, abyste byli na zkoušku připraveni. Ze zkoušek nemusíte mít strach. Když už řídíte auto, většinu otázek zvládnete úplně v pohodě.

Co dává nováčkům nejvíc zabrat, když si sednou poprvé za volant autobusu?

Jeho rozměry. Je prostě velký. Na venkovských silnicích to dělá některým začátečníkům trošku problém. A pak ta zmíněná přední náprava, která je za vámi. Ale stačí pár hodin a naučíte se to.

Jak se jezdí s autobusem na sněhu a ledu?

Autobus do poslední chvíle skvěle sedí na silnici. Má výborně rozložené těžiště a nevaruje vás, že se něco děje, jako osobní auto. A pak to může přijít. Je dobré si udělat řidičák na autobus v zimě nebo na podzim, když to klouže, ať se naučíte zvládnout i tyto situace. Anebo si pak aspoň domluvit ještě pár jízd přes zimu. ●

↓ Vítejte v Arrivě

Autoškolou to nekončí. Jakmile máte hotové řidičské oprávnění i profesní průkaz, čeká vás zaškolení od našich kolegů, kteří se nováčkům v týmu věnují. Naučíme vás, jak to u nás chodí, a seznámíme vás se všemi typy autobusů, které máme v garážích. Autoškolu totiž pravděpodobně absolvujete na úplně jiném typu vozu. Budeme vás také učit defenzivnímu stylu jízdy, protože vozit třeba stojící cestující v městském provozu vyžaduje skutečně velmi opatrný přístup. Naučíme vás odbavit cestující správným lístkem, vyzkoušíme si vás v garážích i v běžném provozu a nakonec vás svěříme do rukou zkušenějšího kolegy. S ním se naučíte trasy linek, které budete jezdit, i vychytávky, jež je dobré znát pro řízení konkrétních typů autobusů.

Milénium

Přelom tisíciletí byl dobou třpytek a stříbrných oblečků, rozjásaných house party a vytáčeného internetu, přes který se průměrně velká fotka stahovala klidně půl hodiny. Na Nově chystali první pokusy o reality show a svět měl největší strach z toho, jak počítače zvládnou přechod mezi roky 1999 a 2000.

t Rudolf Král f Midjourney, ChatGPT, archiv

S

Samozřejmě když se na tohle období podíváme střízlivějším pohledem, zjistíme, že ani okolo milénia nebylo zdaleka všechno zalité sluncem. V Evropě stále ještě probíhaly závěrečné boje vleklé války na území bý-

valé Jugoslávie, válčilo se také v Čechensku a Kongu. V Izraeli propukla druhá intifáda a Usáma bin Ládín právě plánoval šokující útok unesenými dopravními letadly plnými cestujícími na New York. V Česku už dva roky platila opoziční smlouva mezi ODS a ČSSD, která výrazně podkopala důvěru lidí v politiku, navíc zronila krachovala Investiční a poštovní banka. Stát musel do bankovního sektoru rychle nalít stovky miliard, aby banky očistil od špatných úvěrů z 90. let a mohl je prodat zahraničním investorům. A to ještě za dvěmi čekaly ničivé povodně, které se na republiku vyvalily v roce 2002.

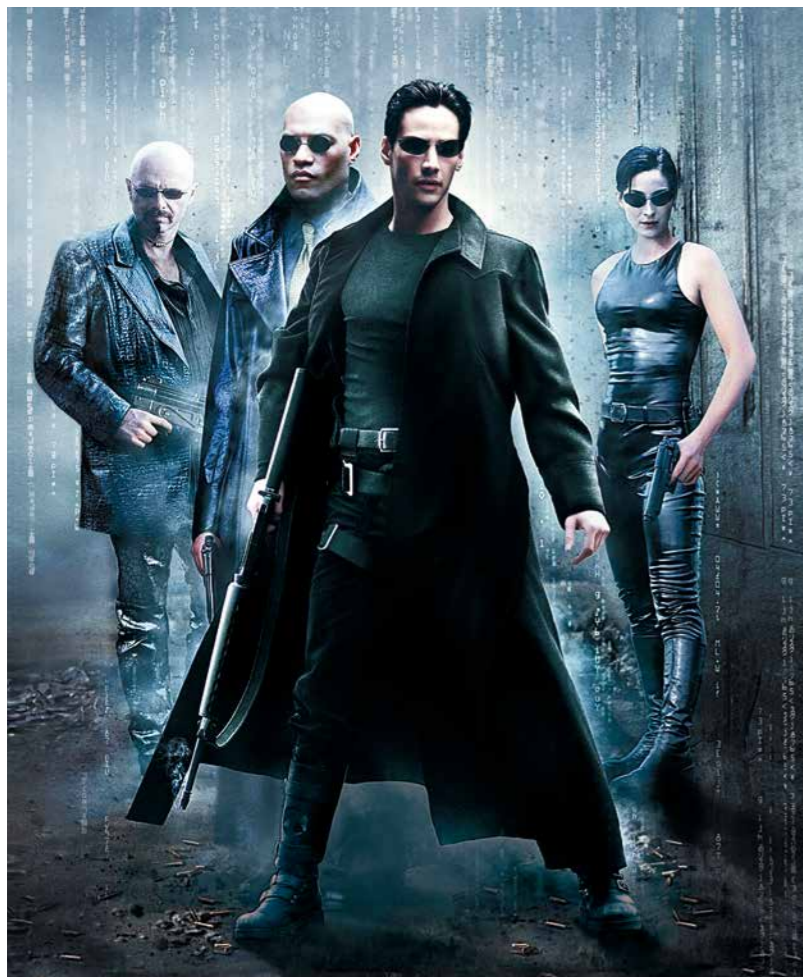
Možná v tom hraje roli nostalgie a selektivní paměť, ale i při vědo-

mí všech tehdejších problémů nám asi svět okolo milénia ve srovnání se současnou chaotickou situací může připadat relativně stabilní, pochopitelný a plný velkých příslibů. Nechme nyní stranou velké dějiny a zavzpomínejme si, čím jsme na přelomu milénia žili a jak nás ta doba změnila. Vůbec přitom nevádí, že nám s odstupem čtvrt století možná přijde legrační a plná očekávání, která se třeba nakonec vyvinula úplně jiným směrem, než jsme si tehdy mysleli a plánovali.

Hackeři a hobiti

Nástup milénia orámovaly premiéry dvou kultovních velkofilmů, které se

V právní terminologii dokonce vznikl termín „The Matrix Defense“. Označuje strategii, kdy se obžalovaný hájí tím, že si při páchání trestného činu myslel, že se namísto reálného světa nachází v matrixu.

na Česko-Slovenské filmové databázi dodnes drží mezi dvacítkou nejlepších snímků všech dob. V roce 1999 zbouralo kina po celém světě akční sci-fi Matrix a o dva roky později dorazila další bomba v podobě prvního Pána prstenů s podtitulem Společenstvo Prstenu.

Zatímco Pán prstenů byl spíše vizuálně ohromující adaptací kultovní literární předlohy J. R. R. Tolkiena z padesátých let, tvůrci (dnes už tvůrkyně) Matrixu se příběhem, stylem i nejednoznačným vyzněním filmu perfektně trefili do atmosféry konce dvacátého a začátku jedenadvacátého století. Zápětka Matrixu navíc velice trefně předjímá i možná rizika v nejbližší budoucnosti a v podstatě se shoduje s těmi nejpesimističtějšími scénáři ohledně umělé inteligence. Nakonec už nyní, pouhé čtvrtstoletí od natočení filmu, žijeme v době, kdy sociální sítě, AI nástroje na generování hlasu i obrazu a hybridní válka vytvářejí svět, ve kterém si nemůžeme být jisti, co je skutečné a co je jen digitální fata morgána.

Matrix v době svého vzniku silně ovlivnil tehdejší společnost. Jeho výrazná stylizace, vycházející z kyberpunku a z komiksové a klipové estetiky, se rychle stala módním trendem. Film zpopularizoval tmavé sluneční brýle, dlouhé černé kabáty a celkově minimalistický, futuristický styl. Černá kůže, lesklé materiály a technologická estetika se objevily nejen v běžném oblékání, ale i v módních kolekcích návrhářů jako Alexander McQueen nebo John Galliano. Zásadní vliv měl Matrix samozřejmě i na hudební videa, reklamy a filmy. Re-

Doba analogových audio- i videokazet, walkmanů nebo disket už dávno minula. Zato elektronický mazlíček Tamagoči přežil až do dnešních dnů a ještě k tomu získal nové vychytávky.

voluční vizuální efekty jako „bullet time“ obohatily akční žánr o nové možnosti a postupy.

Svět se digitalizuje

Na konci devadesátých let se internet z univerzit a vědeckých institucí rozšířil i do firem a domácností. V roce 2000 k němu bylo v Česku připojeno 10 až 15 procent domácností, v sousedním Německu to bylo okolo 20 procent, v technologicky vyspělejších USA 40 až 45 procent. Noční můrou šéfů, kteří měli hlídat efektivitu podřízených, nebyly tehdy ještě sociální sítě, ale chatovací software ICQ (zkratka z anglického I seek you – hledám tě).

Další oblíbenou zábavu v pracovní době představovalo stahování empéetrojek. Umožňoval je program pro sdílení souborů Napster, který v roce 1999 vyvinul mladičkový americký programátor Shawn Fanning. Ukončil tak zlaté časy nahrávacích společností, kterým se prodeje hudby na CD nosičích v následujících pěti letech propadly až o čtvrtinu. Vinyly byly tou dobou téměř odepřané a nikdo nepočítal s tím, že ještě někdy přijdou do módy.

Díky zlevnění mobilních telefonů ve druhé polovině 90. let přestaly být mobily záležitostí podnikatelů a bankéřů, dovolit si je už mohli i lidé se spíše průměrnými příjmy. V roce 2000 měl premiéru ikonický

model Nokia 3310 s výdrží baterie několik dnů a předinstalovanou jednoduchou hrou Snake, ovládanou tlačítky se šípkami. Nokia byla lídrem na trhu ještě v první dekádě nového tisíciletí, poté ztratila dominantní postavení s nástupem smartphonů.

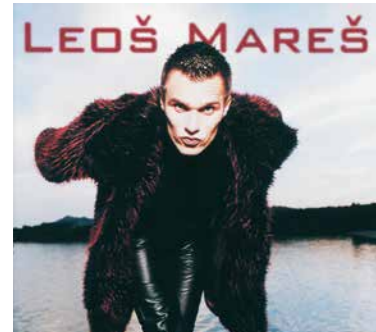
Zásadní změnou prošlo s nástupem nového tisíciletí také audiovizuální vybavení našich domácností. VHS kazety, které se namotávaly do hlav videorekordérů a po větším počtu přehrávání se na film už skoro nedalo dívat, vystřídala DVD. Měla výrazně lepší záznam obrazu i zvuku a na rozdíl od analogových VHS se kvalita záznamu nezhoršovala s každým dalším spuštěním.

↓ Hvězdy českého showbyznysu

Konec 90. let a začátek nového milénia přináší reinkarnaci jedné pohaslé star a zrod několika nových. Díky triumfu hokejistů na olympijských hrách v Naganu, kteří si jeho hity hráli před zápasy v šatně, se na výsluní vrací někdejší král osmdesátkových diskoték **Michal David**.

Z Ameriky k nám se zhruba desetiletým zpožděním dorazila móda boy bandů a vynesla ke slávě čtveřici hezounů z Mostu a Litvínova vystupujících pod jménem **Lunetic**. Jejich plakáty zdobily v té době pokožičky tisíců teenagerek po celé republice. Šílenství kolem nejslavnější české chlapecké kapely trvalo jen několik let, potom se Lunetic kvůli drogové závislosti Martina Kociána rozpadl.

Na Evropě 2 se dala dohromady dvojice „bláznivých“ moderátorů ranní show **Patrik Hezucký a Leoš Mareš**. Vydrželi spolu až do Hezuckého smrti na konci loňského roku. Leoš Mareš se během více než čtvrt století vypracoval z kluka vyžívajícího se v nošení extravagantních kožichů v jednu z nejvlivnějších osobností českého showbyznysu.

Tančíme až do rána

Během 90. let k nám ze západní Evropy, hlavně z Německa, Nizozemska a Velké Británie, začala pronikat elektronická taneční hudba. V Praze vznikaly první kluby Roxy a Radost FX, v nichž se vedle umělců přijíždějících ze zahraničí zformovala i první generace českých DJs. Hráli hlavně techno, house a trance. Popularita těchto stylů rostla i díky rave party a open-air festivalům, které přitahovaly čím dál víc mladých lidí. Taneční scéna se vyznačovala výraznými módními trendy, typické bylo například fluorescenční oblečení, výrazné doplňky a extravagantní účesy. K této subkultuře patřily také „taneční drogy“ typu extáze, amfetaminů nebo LSD, díky nimž vydrželi mladí tanečníci řídit na party klidně i celou noc.

Na přelomu tisíciletí překračuje elektronická taneční hudba hranice undergroundu a stává se mainstreamem. Zároveň tady ale fungují skupi-

ny nezávislých technařů, sdružených okolo soundsystémů a pořádajících legální, pololegální i nelegální technoparty na nejrůznějších místech republiky. První větší freetekno festival iniciovaly v Hostomicích především britské soundsystémy v čele se slavnými Spiral Tribe už v roce 1994.

V pozdějších letech se tyto akce konaly pod názvem CzechTek a pravidelně v létě pomáhaly médiím vyplnit okurkovou sezonu. S rostoucí popularitou CzechTeku se také zvyšoval počet účastníků a napětí mezi organizátory a policií. Všechno vyvrcholilo nechvalně známým zásahem v Mlýnci na Tachovsku v roce 2005, kdy policie použila proti účastníkům obušky a slzný plyn. Paradoxně však konec CzechTeku nastal až poté, co další akce proběhla legálně ve spolupráci s armádou a policií. Přijelo na ni padesát tisíc lidí a s původními technivaly už neměla mnoho společného. Lidi z freetekno komunity to tak otrávil, že se rozhodli další ročníky nepořádat. ●

Naše fotosoutěž

Pro všechny, kteří chtěli sdílet fotografie našich autobusů a vlaků, jsme připravili tradiční novoroční soutěž. Bylo do ní možné přihlásit i starší snímky z jakéhokoliv období, jestliže zachycovaly autobusy nebo vlaky Arrivy. Letos se nám sešlo přes sto snímků, z nichž porota vybrala do finále celkem šest a ty vám představujeme na této stránce. Určit z nich vítěze byl skutečně oříšek, nakonec jsme zvolili fotografii tří teplých Arriva Expressů autorky Veroniky C. (foto č. 3). Vítězka od nás získává originální stavebnici autobusu z kostek Lego.

- ❶ **Jakub Z.**, jednotka 845
- ❷ **Jarmila K.**, Stadler, Zlínský kraj
- ❸ **Veronika C.**, Arriva Express, Teplice
- ❹ **Adam S.**, Stadler ve stanici Luhačovice
- ❺ **Julie F.**, Stadler JMK ve stanici Myjava
- ❻ **Jan D.**, Iveco Crossway, linka 356

t Jan Štifter

i Michal Chodanič

Slunce v Rybní

Ten domek měl zahrádku jako dlaň. Dvě okna, komín a kus hlíny, dva kroky dopředu, krok stranou. Chalupa jako vystrašené zvíře, které se krčí u kořene, stavení, které uhýbá světu, přes obyčejnost hledá cestu k neviditelnosti. Taková byla celá budějovická Rybní ulice: mokrá a plesnivá, zašmodrchaná, s domky drobnými až nepatrnými, za jejichž okny, která stejně nepropouštěla moc světla, začaly růst paláce, a za tímhle domkem velkým jako dlaň se už do nebe tyčilo muzeum, palác jako z císařské Vídně, zrovna tady, kde skoro žádný domek nejde do patra. Kousek dál sirotčinec. Kostel svaté Rodiny. A proti tomu pořád to staré rozlité předměstí, domky s bílými štíty, nízkými komíny, s okny v úrovni kolen, protože se terén po staletí zvedal, ale ony uvízly ještě v té středové výšce, když si tady rybáři postavili chaloupky, aby to neměli k vodě daleko. Cupitání dětí, protože těch ve zdejších barácích bylo víc než v moderních činžácích, kočky na parapetech a složené klády před vraty, které napovídaly, že se blíží podzim a bude potřeba dřevo nařezat a nasekat, aby mráz nevstoupil do temných místností, aby jen olizoval okna, sceľoval kaluže a umrtvoval studny.

Jména po chalupách, staří, mladí...

... domky, o kterých se mluví, že brzy půjdou k zemi, protože jsou sice malé, ale ještě pořád viditelné a na jejich místě může vyrůst něco velkého, krásného a vznešeného...

... a v tom domku se zahrádkou jako dlaň Kašpar a Marie Bledý.

Kašpar Bledý, Marie Bledý – psala se stejně jako její muž, nejspíš proto, že pocházela ze starého šumavského statku, kde se mluvilo německy,

Kašpar byl Čech, a protože si v Budějovicích tenkrát všichni rozuměli, mohl Kašpar Bledý mluvit doma česky a Marie Bledý mu odpovídala německy, zvláštní to nebylo.

Kašpar Bledý, tehdy už stoletý, měl výjimečný dar: probouzel slunce. Každé ráno otevřel okno, vystrčil z něj hlavu a zakřičel, že den může přijít. Byl kohoutem Rybní ulice, podle něj vstávalo celé předměstí. Obzvláště v zimě, kdy by se ještě spalo a lenošilo, ale děti musely do školy a jejich rodiče otvírali krámky, ve kterých pletli košíky a košťata, opravovali boty, vyráběli pily a pilníky, klobouky, pekli rohlíky a chleba. Rybní ulice vstávala podle starého Kašpara, v létě už kolem čtvrté, v zimě po sedmé, jeho okno vrzalo a někteří vycvičili svůj spánek na zvuk okenice, takže otvírali oči před Kašparovým nádechem.

„Buď zase den,“ říkával obvykle, anebo „Ustup, temná noci, ať je tu zase svět“ – jako by noc smazala všechno kolem a světlo to zase dokázalo znovu postavit.

Stával v okně každý den v čisté košili, kterou mu Marie Bledý věšela na okenní kličku, denně se holil a krásně voněl. Pro vodu na praní chodívali s Marií do Mlýnské stoky, pro pitnou k pumpičce, ve vědrech ji dostávali do domku, do toho stavení se zahrádkou jako dlaň. Mlýnskou vodou zalévali slunečnice, rostly před jejich domkem jako zázrak, Marie je tam vydupala z hlíny a kamení – dvě kytky jako dvě slunce jinak vlhké a tmavé Rybní ulice.

Když se děti ptaly, jestli je pravda, že už Kašpar překročil stý rok, rozevíral ruku a na dlani ukazoval čáru života: samotnému se mu zdálo, že se s přibývajícimi roky prodlužuje, že vráska na vrásku navazuje proto, aby Kašparovi dopřály ještě další dny, měsíce a roky. A tak děti rostly a Kašpar Bledý byl pořád stejně starý a děti těch dětí se ho chodily ptát, jaké to bylo tenkrát, v té době, kterou už nikdo nepamatoval. A Kašpar mluvil o tom, co bylo dřív – třeba jak s Marií Bledý většinu života vyráběli a prodávali deštníky a slunečníky a po městě se říkalo, že přivolává nejen nový den, ale taky tak trochu umí poprosit počasí, aby se přivalil déšť na město, a lidé stáli frontu před jeho chudou dílnou, aby se přikutálelo pár zlatek do chalupy. A děti pak vždycky chtěly, aby snesl na Rybní ulici bouřku, aby obrátil mraky a vylil z nich všechno na Budějovice, aby rozfoukal listí a nechal vítr nakouknout do průjezdů a komínů, a Kašpar jim naslouchal, říkal, že až nabere trochu sil, určitě se mu to zase povede, ať v klidu vyčkají a po bouřce za ním přijdou.

A děti rostly a město rostlo; paláce tak blízko Rybní ulice, třípodlažní, čtyřpodlažní činžáky ji začaly svírat ze všech stran, tlačily se na staré chalupy, které se zdály ještě menší a titěrnější, stačí fouknout a zmizí. A do těch nových naleštěných oken taky doléhal hlas starého Kašpara, v tom čase, kdy se obloha začíná barvit do růžova, fialova, kdy se z černé stává modrá a stíny začínají couvat. Každý den, bez jediného vynechání, zval do Budějovic slunce. Kdysi mu to ukázal jeho táta a jemu zase jeho otec, předávali si tu povinnost s úctou a zvláštní důležitostí. Kašpar Bledý věřil, že oddělovat den od noci

je jeho poslání. A protože s Marií Bledý žádné děti neměli a roky přibývaly, začínal věřit, že tady bude navždycky. S oholenou tváří a s vůní bylinek, které mu Marie přimíchávala do koupele. S velkýma čistýma očima, ve kterých se odrážely poslední ranní hvězdy. Kázal a rozkazoval, vysvětloval noci, že její vláda nemizí, jen na chvíli ustoupí, že den se rodí i umírá, den je nadějí a noc potvrzením, že všechno má svůj začátek i konec. A noc vždycky poslechla a lidé otevírali okna, zdravili se s Kašparem, byl to rituál, skoro jako pokleknutí před křížem v kostele, jako vyslovení božího jména po kýchnutí, Kašpar v okně a všude kolem zase nový den.

Děti se cestou ze školy zastavovaly před Kašparovou chalupou a poslouchaly jeho vyprávění. Nechávaly ho o samotě, když se nad městem čerti ženili, vítr rval lidem z ruky noviny a před kavárnami na tom krásném čtvercovém náměstí létaly stolky, ubrusy i slunečníky, předpokládalo se, že Kašpara bolí zuby nebo celou noc nespál – a když se zase vyjasnilo, seděl Kašpar před domkem, obkresloval klacíkem v udusané hlíně svou nohu vedle nohou dětí, nechával je na zeď obtiskovat ruce, aby za rok zakryly dlaní svůj někdejší otisk a viděly, že čas běží a nic se nezastaví, a myslel přitom i na svou Rybní, domky ve stínu navoněných novo-

staveb, dotýkajících se chatrných plotů, přetínajících staré vyšlapané pěšiny. A čím byly stíny v Rybní delší, promlouval k dětem rychleji, jako by potřeboval předat něco, co už brzy nebude slyšet: vyprávěl o tom, jak dlouho hledal a zkoušel a zjišťoval, co je v životě důležité, a že dokud vyráběl deštníky, ještě netušil, že k opravdovému štěstí stačí úplně málo, něco na talíř, něco do kamen a co nejvíc do srdce. Trocha slunce na dvorek. Klid na život a paláce vídeňského typu o něco dál od těla. Pochopení svého úkolu, protože tu nejsme jenom tak. A stejně jako někdo plete košíky a košťata, opravuje boty, vyrábí pily a pilníky, klobouky, peče rohlíky a chleba, musí někdo jiný poručit slunci, aby na tu práci bylo vidět. Zatímco lidé v nových činžácích ho měli za blázna, co jen něco křičí z okna, děti z Rybní kývaly, bylo to nad slunce jasnější.

Jenže čas kvapil, ubíhaly první roky 20. století a nejdříve ulehla Marie. Kašpar vedle ní proseděl celé dny, omýval jí ruce, vyprávěl – a Marie pak stejně zavřela oči naposledy. Toho rána byl jeho hlas slabý a křehký jako mýdlová bublina, chvíli přemýšlel, jako by poprvé zapomněl, jak se volá do světla, a sousedé z Rybní leželi o něco déle v postelích, protože věděli, že Kašpar zůstal sám, bylo jim líto hlavně Kašpara.

To léto se ještě dařilo jejím slunečnicím, ale další rok už ta dvě slunce nevyrostla, i když se Kašpar snažil sebevíc, byl to svět Marie, která to s kytkami uměla, jemu pánbůh svěřil do náruče i do hlavy sluníčko. A usmíval se pořád, i když už si pral košile sám a pro vodu s vědrem cho-

dil sehnutější, zdál se menší, stejně jako jeho domek se jevil ustrašenější, sousedé z Rybní tušili jeho konec. Podél řeky vyrostla řada úředních i nájemních budov, odkrojily další kus starých zahrádek, starý svět byl ještě o něco menší, Kašparův hlas se odrážel o stěny, ale slunce ho stejně slyšelo a vyslyšelo.

Ten stále slabší hlas.
Tišší a stále zastřenější.
Vzdálenější.

Menší, jak město rostlo a jeho střechy se čím dál víc dotýkaly slunce, které Kašpara o něco déle hledalo. Až jednou kohout nezakokrhal.

A všem se zdálo, že tenkrát byla tma skutečně o něco delší a noc váhala, jestli má zalézt za obzor, a hvězdy problikávaly, protože už se jim taky chtělo jít spát, a kočky zvedaly hlavy z parapetů a lidé v peřinách zůstali o pár minut déle. Kašpar Bledý vydechl naposledy. Bylo to nejzvláštnější ráno v dějinách Budějovic, ráno plné strachu, jestli slunce najde odvahu posvítit na město. Nakonec našlo cestu na oblohu, bylo po těch letech už naučené. Mohlo ještě pohladit starého pána po tváři, ale ležel na lavici, v pološeru a stínu. Vypadal spokojeně. Jako někdo, kdo splnil svůj úkol na tomhle světě.

Mluvalo se o tom, že si ještě stihl vychovat svého nástupce, ale jiní zase říkali, že si slunce vycvičil. Nakonec po pár letech zhasla celá Rybní ulice. Zmizely kameny, cihly, parapety, lidé si roznosili nespálené dřevo a staré slunečníky, které vypadaly jako Mariiny a Kašparovy slunečnice. Zmizely domky, statky i ty dvorky velké jako dlaň, dva kroky dopředu, jeden do strany. ●

FOTO: ATELIER PAVÍ HODY

Jan Štifter (1984)

Za román Sběratel sněhu získal řadu ocenění, včetně Ceny čtenářů České knihy, jeho novelu Café Groll adaptovalo Jihočeské divadlo. V nakladatelství Vyšehrad vydal též knihu povídek Světlo z Pauliny a venkovskou románovou kroniku Paví hody. V Trhových Svinech organizuje literární festival Svinenské čtení. S manželkou Evou a čtyřmi dětmi žije v Českých Budějovicích.

Marná honba za pokladem

Po nejrůznějších pokladech schovaných pod zemí, na dně moří nebo v odlehlých jeskyních pátrají lidé už stovky let, uspěje však jen mizivé procento z nich. V Česku navíc musí stejně nález odevzdat státu nebo obci a nemají ani automatický nárok na odměnu.

 Tomáš Pilný shutterstock.com

N

Někdy stojí za objevením pokladu cílený archeologický výzkum, jako v případě sekyr, jehlic s kulovitou hlavicí, hrotů kopí i náramků z doby bronzové u Budyně nad Ohří. Jindy se to podaří díky úsilí nadšené amatérky s detektorem kovů, jako v Opatově u obce Luby u Chebu

(keramická nádoba s 1 195 zlatými mincemi z 13.–14. století). A našli bychom i případy, kdy na poklad někdo narazí úplnou náhodou, jako se to před necelými dvěma roky stalo jisté ženě na Kutnohorsku. Šla se jen tak projít, kochala se přírodou a najednou si na zoraném poli všimla několika staře vypadajících mincí. Při následném prozkoumání místa tady přivolání archeologové našli více než 2 000 středověkých stříbrných denárů nevyčísitelné hodnoty.

Všechny tři popsané nálezy přitom pocházejí z posledních dvanácti

let, což potvrzuje, že ještě dnes může být na našem území poschovávána spousta pokladů. Vyplatí se tedy pořídit si detektor a vyrazit s ním na nejbližší pole nebo louku?

Nechat si můžete leda tak zátky od piva

Zkoumat detektorem (neoplocenou) krajinu vám nikdo zakázat nemůže. Dál už vám toho současná legislativa moc nedovolí. Potíž nastane, už když pod zemí něco objevíte a budete to chtít vykopat. Nejste-li na svém po-

zemku, musíte mít souhlas vlastníka, a to i v případě, že to je pozemek obce, kraje nebo státu.

Když si takové svolení obstaráte, záleží na tom, co se vám podaří najít. Nepříliš staré klíče, mince, zátky od piva a jiný železný odpad po vás samozřejmě nikdo chtít nebude. Ve chvíli, kdy byste však vykopali něco, co má být jen minimální archeologickou hodnotu, vstupuje do hry zákon o státní památkové péči. Ten upravuje nejen to, co je

↓ Štěchovická anabáze

V devadesátých letech žila média soupeřením o tzv. štěchovický poklad, který měli údajně nacisté na konci války zakopat v okolí středočeských Štěchovic. Informace, že se někde v okolí místní přehrady takový poklad nachází, měla podle sudetského Němce Helmuta Gaensela pocházet od Emila Kleina, někdejšího velitele ženijní školy SS v nedalekém Hradištku. Gaensel s ním po konci druhé světové války seděl ve vězení a po pádu komunismu se do Česka vrátil, aby údajný poklad našel. O to, kdo se k nacistickým cennostem dostane první, s ním soupeřil český dobrodruh Josef Mužík, který o štěchovickém pokladu vydal několik knih. Legenda vzala definitivně za své v listopadu 2022, kdy Gaensel přiznal, že si všechno vymyslel. Historka o štěchovickém pokladu mu přinesla slávu a slušné sumy peněz, které na své pátrání vytahal z kapes švýcarských bankéřů.

archeologický nález, ale také to, kdo může provádět příslušný průzkum.

Podle tohoto zákona patří veškeré archeologické nálezy státu, kraji nebo obci, kde byly objeveny, a nalezce je musí odevzdat bez nároku na odměnu. Je už na instituci (nejčastěji muzeum, odborný depozi-tář nebo výzkumná instituce), kde takový nález skončí a jestli hledači nějaké nálezné vyplátí.

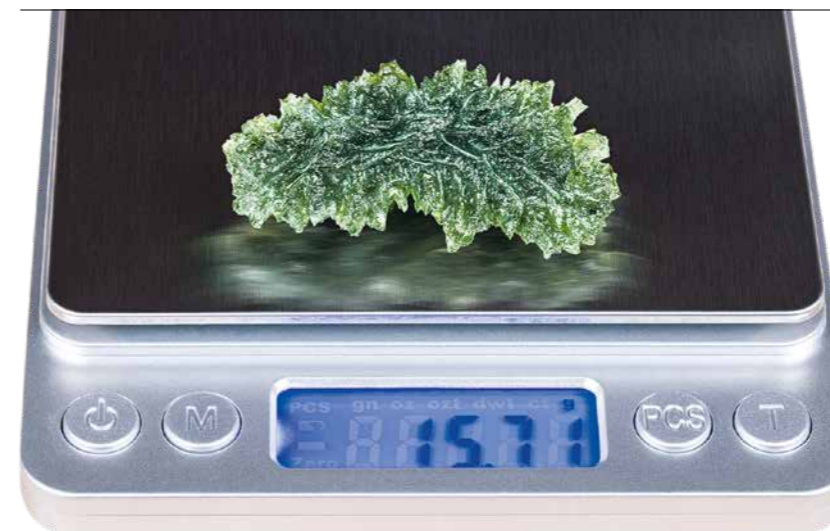
Ze zákona také vyplývá, že podobný průzkum nemůžete provádět, jestliže nejste archeologové s odpovídajícím vzděláním a zaměstnanci či spolupracovníci archeologických ústavů, muzeí či jiných organizací s povolením ministerstva kultury. Správně byste tedy detektor kovů vůbec neměli vzít do ruky, máte-li v úmyslu hledat nějaké historicky

cenné předměty. Podobný úmysl se sice těžko prokazuje, když vás však chytí s detektorem a rýčem například v okolí hradu či keltského opida, můžete dostat pokutu, aniž vůbec kopnete do země.

Jediná legální cesta, jak se v Česku jako nadšenec podílet na archeologickém průzkumu (tedy i hledání pokladů), je navázat spolupráci s příslušnou organizací jako amatérský detektorista. Zbohatnout, aniž byste se dostali do křížku se zákonem, u nás ale na starobylých pokladech vlastně ani nejde.

Hledači vltavínů jsou nebezpeční

V přírodě se nicméně najdou i poklady, které do působnosti zákona

↑ Gram surového vltavínu se v internetových obchodech prodává za 400–2 000 Kč.

o státní památkové péči nespádají. Nejvýnosnějším a zároveň nejkontroverznějším jsou vzácné drahokamy, zvláště pak zelené vltavíny. Jsou to jediné evropské horniny vzniklé při dopadu meteoritu nacházející se pouze na jihu Čech a Moravy a v Německu v okolí Rieského kráteru.

Hledat vltavíny není samo o sobě nelegální, a když máte svolení majitele, můžete se do toho na jeho pozemku pustit. Nicméně představa, že byste za někým přišli, řekli mu, že má možná na svém poli, louce či v lese drahokamy značné ceny, a poprosili ho, ať je vás tam nechá vykopat a odnést, není příliš reálná. Proto se v lokalitách, kde se vltavíny vyskytují, obvykle tyto drahokamy těží načerno. Při dnešních cenách, kdy se gram surového vltavínu prodává podle tvaru, struktury a barvy za 400 až 2 000 korun, si ti nejspolešnější mohou nelegální těžbou vydělat i několik set tisíc ročně. Pro obce v takto postižených oblastech je to však učiněná pohroma.

Příkladem toho, jak nebezpečná může být činnost hledačů vltavínů, je jen několik měsíců stará nehoda při

štěpánské jízdě v Besednici, vyhlášeném nalezišti zelených drahokamů. Na louce podkopané bočními šachtami z nelegální těžby se tu propadla jezdka i s koněm a jenom zázrakem to oba odnesli pouze odřeninami. Hledání vltavínů v nebezpečných jámách je nebezpečné i pro samotné kopáče. Deset let před nehodou v Besednici zavalila hlína pětaticetiletého muže v jámě na poli u necelých pět kilometrů vzdálených Ločenic. Dotyčný byl na místě mrtev.

I přes nebezpečí spojené s jejich těžbou a čím dál větší vytěženost nejznámějších lokalit vltavíny dál lákají všemožné dobrodruhy, kvůli nimž krajina okolo obcí jako Besednice, Nesměň či Ločnice místy připomíná krajinu po bitvě, plnou kráterů po dělostřeleckých granátech. Není divu, že vedle policie, která nelegální kopáče v posledních letech nahání, pokutuje nebo na ně podává trestní oznámení, jsou na ně čím dál nabroušenější i místní lidé. V listopadu minulého roku už dokonce jeden z nich vyhnal dva muže z jámy na svém pozemku s pistolí v ruce a při útěku jim střelil nad hlavou. ●

↓ Legendární poklady světa

Poklad templářů

Obrovské bohatství rytířského řádu, které údajně zmizelo po zrušení templářů na začátku čtrnáctého století. Mluví se o zlatě, relikviích a tajných archivech, ukrytých někde v Evropě nebo na Blízkém východě.

Poklad kapitána Kidda

Slavný pirát William Kidd, jehož zmiňuje i Robert Louis Stevenson ve slavném Ostrově pokladů, měl před smrtí ukryt truhly se zlatem a drahokamy nesmírné ceny. Mají ležet někde u pobřeží Severní Ameriky.

Jantarová komnata

Unikátní místnost vyložená jantarem, zlatem a drahými kameny zmizela na konci druhé světové války. Spekuluje se, že byla zničena, potopena nebo ukryta v podzemí někde v Německu či Polsku.

Poklad Inků (Atahualpovo zlato)

Obrovské množství zlata a stříbra shromážděné jako výkupné za inkého vládce Atahualpu prý Inkové schovali v Andách poté, co Španělé jejich panovníka popravili. Poklad nebyl nikdy nalezen.

Poklad z Oak Islandu

Na ostrově v Novém Skotsku v Kanadě se má v jámě zvané Money Pit, zabezpečené systémem vodních pastí, nacházet záhadný poklad. Zatím se našly jen menší zlaté artefakty.

Sociální experimenty Kateřiny Šedé

Připadá vám konceptuální umění nesrozumitelné a sebestředné? Pro Kateřinu Šedou, jednu z nejvýraznějších osobností současné umělecké scény, to rozhodně neplatí. Ta naopak dlouhodobě pracuje s tématy každodennosti či sousedských vztahů a do svých projektů zapojuje obyvatele měst a obcí, jejichž prostředí proměňuje v prostor pro sdílené zážitky. My jsme Kateřinu poprosili, aby nám své projekty sama okomentovala.

 Kateřina Šedá, Rudolf Král archiv Kateřiny Šedé

↑ Vítejte!

Ztráta domova patří k největším obavám v životě člověka. Domov totiž není jen stavba, ale síť vztahů, vzpomínek a každodenních zvyků. V projektu pro Středisko ošetřovatelství a péče v Hainfeldu v Rakousku jsem se proto rozhodla domov symbolicky přenést.

Vytvořila jsem zmenšeniny původních domů seniorů, které dnes v zahradě slouží jako ptačí budky a krmítka. Vznikla tak nová obec, jejímž středem je model místního kostela.

Klíčové pro mě bylo, aby se senioři stali spoluautory. Ptala jsem se na podobu jejich domů, na příběhy, nechala je kreslit nebo pojmenovávat místa, a když to nešlo, navštívila jsem původní adresy sama. Výsledná podoba vznikla z rozhovorů, kreseb i fotografií a byla převedena do výkresů pro truhlářskou dílnu.

Instalaci jsem navrhla tak, aby fungovala i při pohledu z okna, zejména v zimě, kdy je zahrada nejméně přístupná. Projekt dnes propojuje obyvatele domova, jejich rodiny i děti, nacházejí zde společné téma k rozhovoru.

↑ Bedřichovice nad Temží

Bedřichovice jsou vesnice, kde přes den téměř nikoho nepotkáte. Lidé ráno odjedou do práce do města a vracejí se až večer. Na setkávání nezbývá čas. O víkendu dohánějí to, co nestihli, tedy zahrady, domy i svoje koníčky. Obec tak funguje, ale nepotkává se.

Rozhodla jsem se proto založit nový obecní svátek. Vybrala jsem 3. září, den, který v kalendáři nic neznamena. Chtěla jsem, aby si ho obec přivlastnila. Každý rok měli všichni zůstat doma a pokusit se uvidět svou vesnici jinak.

První rok jsem Bedřichovice symbolicky přenesla do Londýna, vyznačila jsem jejich katastrální hranice a místní dostali jednoduchý úkol: chovat se tam jako doma. Najednou se ve velkoměstě objevila vesnice se svými zvyky, prací i každodenností. Lidé se při tom mohli navzájem vidět.

Pět let příprav a realizací postupně vedlo k dalším aktivitám, například k pravidelnému focení obyvatel, Bedřichovickému zpravodajství s místními dětmi i vydávání vlastních publikací. Inicivovala jsem také vznik Londýnské návsi a jejím slavnostním otevřením jsem projekt uzavřela. V roce 2025 už si tady obecní svátek zorganizovali sami, a to podeváté.

↓ Je to jedno

Moje babička Jana (*1930) se kolem roku 2005 stala hlavním tématem naší rodiny. Přes svou celoživotní aktivitu se rozhodla, že odchodem do důchodu ukončí veškerou činnost, a svého plánu se zhostila s neuvěřitelnou pečlivostí. Z postele vstávala jen k obědu, který jí donesla moje mamka; nechtěla se převlékat ani umývat. Nevařila, neuklízela.

„Je to jedno,“ odpovídala na většinu našich otázek. Přestože byla zdravá a soběstačná, byli jsme za ni nuceni dělat úplně všechno.

Právě to mě přimělo pokusit se jí přivést k činnosti, která by otevřela nové téma našich hovorů. Všimla jsem si, že jednou z mála věcí, na které často vzpomínala, byla její třiatřicetiletá práce v obchodě. Jako vedoucí skladu nástrojů v domácích potřebách v Brně (1950–1983) si pamatovala 650 druhů zboží včetně cen. Napadlo mě proto obchod alespoň obrazně znovu postavit. Jednotlivé druhy zboží, které pod mým vedením začala kreslit, se během dvou let staly hlavním předmětem našich rozhovorů. Nejenže se mi podařilo najít pro babičku smysluplnou činnost, ale zároveň zmizela i její osudná věta JE TO JEDNO.

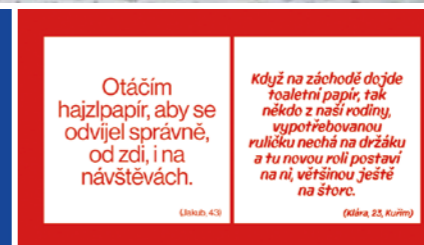
Domáci potřeby
1950-1983
sekač nástroje

↓ **Furt dokola**

V roce 2008 jsem si všimla, že ploty v naší obci vyrostly tak vysoko, že přes ně už téměř nebylo možné nikoho zahlédnout ani pozdravit. Jako by se zeď, která kdysi obíhala celou zemi, jen rozdělila mezi jednotlivé domy.

Začala jsem přemýšlet, jak lidi znovu propojit. Když bouřka vyvrátila plot mezi dvěma sousedy, pochopila jsem, že jejich společnou věcí je právě tato hranice. Rozhodla jsem se jejich plotem projít. Spojila jsem náš dům a autobusovou zastávku na konci Líšně přímkou, která protínala více než osmdesát pozemků, a tuto trasu jsem 22. června 2008 prošla. Musela jsem při tom přesvědčit všechny sousedy, aby k plotům postavili tak vysokou věc, abych je mohla snadno přelézt.

Předtím jsem ještě na 5. berlínském bienále vytvořila skicu z kopií deseti líšeňských plotů uspořádaných do kruhu, symbolu bezvýchodnosti. Několik měsíců jsem přesvědčovala sousedy, aby do Berlína přivezli předmět, jehož pomocí mohou plot překonat. Dne 4. dubna 2008 se nad plotem symbolicky setkali a pokusili se společně najít cestu z kruhu ven.

↑ **Národní sbírka zlozvyků**

Projekt Národní sbírka zlozvyků jsem vytvořila v roce 2022 k výročí narození Gregora Johanna Mendela, když jsem zjistila, že tento známý genetik byl i silný kuřák.

Do celorepublikového sběru jsem postupně zapojila tisíce lidí – a dnes obsahuje více než 35 000 záznamů. Vznikl tak světově unikátní projekt, který českou společnost představuje prostřednictvím každodenních zlozvyků – od drobných slabostí a rituálů až po kolektivní nešvary, které nás spojují možná více, než si přiznáváme. Po pěti letech práce jsem v Brně uspořádala Vánoční festival zlozvyků a současně se sbírka proměnila v rozsáhlou encyklopedii, rozdělenou do patnácti kapitol a mapující Čechy a jejich povahu. Na téměř 1 000 stranách najdete nejen výběr více než 9 000 zlozvyků, ale také bohatý grafický materiál. Knihu si můžete objednat na webu projektu: www.sbirkazlozvyku.cz. ●

Po stopách chilli

Rudolf Král
 shutterstock.com

Pálivé papričky dávají jídlům nezaměnitelnou chuť a říz. Navíc zlepšují krevní oběh, vyplavují do těla endorfiny a zvláště v teplých oblastech působí jako ochrana proti mikrobům. Udělejme si malé turné po zemích, ve kterých patří chilli k základním ingrediencím.

Mexiko

Můžeme ho brát za jednu z kolébek chilli (čili). Tyto papričky pocházejí právě ze Střední a Jižní Ameriky, odkud se především díky portugalským obchodníkům postupně rozšířily do Evropy a hlavně do Asie. Nejoblíbenější odrůdou jsou v Mexiku kulatá habanera. Přidávají se do salsy, tacos, burritos nebo do nejrůznějších marinád na maso. Celosvětovou popularitu si získala pálivá a kyselá omáčka tabasco, která se sice jmenuje po mexickém státu Tabasco, recept ale vznikl v americké Louisianě.

Thajsko

Zdejší kuchyně se bez chilli neobejde. Staví totiž na vyvážené kombinaci pálivé, slané, sladké a kyselé chuti. Používají se zde malé, velmi pálivé papričky "bird's eye" kombinované s rybí omáčkou, kokosovým mlékem,

mangem nebo limetkami. Skoro se nabízí otázka, co vlastně Thajci jedli, než se tady tato plodina objevila. Chilli najdeme v oblíbených nudlích pad thai, polévkách tom yum, papá-jovém salátu som tam a samozřejmě také v nejrůznějších chilli pastách.

Scovilleho stupnice pálivosti

(Scoville heat units, SHU)

2,693,000
1,500,000–2,500,000
750,000–1,500,000
350,000–750,000
100,000–350,000
50,000–100,000
25,000–50,000
10,000–25,000
2,500–10,000
1,000–2,500
500–1,000
0–500
0

- Pepper X
- Carolina Reaper
- Trinidad Moruga scorpion, Naga Viper pepper,
- Red savina habanero
- Habanero chili, Scotch bonnet pepper
- Bird's eye chili (Thai chili pepper)
- Tabasco pepper, Cayenne pepper
- Serrano pepper, Aleppo pepper,
- Jalapeño pepper, Guajillo chili
- Poblano pepper
- Cubanelle, Beaver Dam pepper
- Banana pepper, Friggitelto, Pimiento
- Bell pepper

Indie

V indické kulinařské kultuře, plné barev, chutí a vůní, si chilli papričky vydobily výsadní postavení. Kombinují se zde hlavně s kurkumou, římským kmínem, koriandrem a zá-zvorem a jsou zásadní ingrediencí pro přípravu nejrůznějších kořeně-ných omáček a dušených jídel ozna-čovaných jako kari. Pro milovníky zvlášt ostrých jídel nabízejí v indic-kých restauracích po celém světě skvělé, ale skutečně hodně pálivé vindaloo a ještě ostřejší phaal.

Jižní Korea

Také pro korejské hospodyně je chilli naprosto zásadní surovinou. Dává jídlu nejen pálivost, ale i typickou červenou barvu a hloubku chuti. Po-uzívá se tu jinak než v Thajsku nebo Indii – často fermentované či sušené. Chybět samozřejmě nemůže ve slav-ném korejském kvašeném zelí kimči, nejčastěji se podává ve formě suše-ných, nahrubo mletých chilli vloček gočugaru.

Portugalsko

Evropu v našem výčtu zastupuje Por-tugalsko mimo jiné i proto, že právě Portugalci se zasloužili o rozšíření chilli do světa. Při vaření pracují ze-jména s mletými papričkami piri piri, které míchají s olivovým olejem, čes-nekem, citronem a bylinkami. Chilli tady nemá vyloženě pálit, spíše má zvýraznit chuť. Nejznámějšími portu-galskými jídlami s pálivými papričkami jsou kuře piri piri a krevetky s pikant-ní omáčkou piri piri. ●

↓ 5 tipů na netradiční kombinace

Čokoláda a chilli

Inspirace sahá až k Aztékům v oblasti dnešního Mexika. Pálivost zvýrazní hořkost kakaa a dodá čokoládě hloubku. Vyzkoušejte třeba horkou čokoládu se špetkou mletého chilli, brownies s jemně nasekanou papričkou nebo čokoládovou polevu na dezerty s lehkým kopnutím.

Chilli v dezertech se sýrem

Krémové suroviny utlumí pálivost a hezky se s chilli spojí do výrazného chuťového zážitku. Výborně chutná třeba cheesecake s mangem a chilli, kozí sýr s medem a chilli nebo hermelín s chilli marmeládou.

Káva s chilli

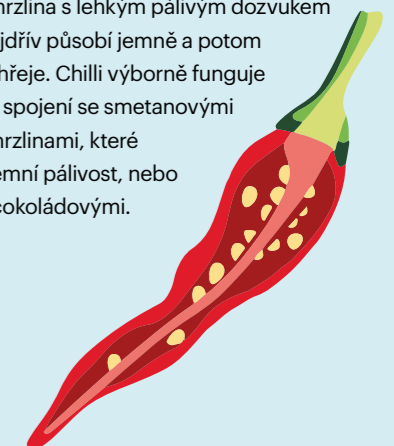
Malá špetka chilli v espresso nebo cappuccinu dodá nápoji hřejivý a pikantní dozvuk. Podobně zajímavě chutná i v kombinaci s kakaem.

Pálivé koktejly

Ve spojení s alkoholem vám chilli rozproudí krev a zvedne náladu. Můžeme ho přidat přímo do drinku nebo jím potřít okraj sklenice. Dobře si povídá například s margaritou, ginem s tonikem nebo s Bloody Mary.

Zmrzlina s chilli

Zmrzlina s lehkým pálivým dozvukem nejdřív působí jemně a potom zahřeje. Chilli výborně funguje ve spojení se smetanovými zmrzlinami, které zjemní pálivost, nebo s čokoládovými.

POHÁDKA

Martin a kouzelný autobus

Kateřina Kubalová Marie Urbánková

B

Byl naprosto parádní den. Právě totiž začaly vytoužené jarní prázdniny. Ta chvíle, kdy už Martin nebude muset sedět dlouhé hodiny v lavici, konečně přišla. Když ho v pátek odpoledne vyzvedla maminka z družiny, hodil aktovku do kouta a hned se sháněl po kufru. Už jen zabalit věci a vzhůru na úžasnou výpravu za dědou a babičkou.

Martin, maminka i táta seděli pohodlně zabořeni v sedačkách blankytně modrého dálkového autobusu, který se právě vydal na cestu do Teplic. Tam je vyzvedne děda a v obřím terénním autě je odveze k sobě domů na hájovnu. Paráda. Martin se nemohl dočkat, až se rozeběhne po zahradě, bude s dědou chodit po lese a v babiččině kuchyni baštit dobroty. A máma s tátou se na to, že bude Martin lítat s dědou po kopcích,

těšili ještě víc. Martin byl totiž děsně zvědavý a chytrý, ale taky strašlivě neposedný kluk. V jednom kuse s ním šli všichni čerti (to říkala maminka), pořád potřeboval něco nového poznávat, objevovat a zkoumat. A když zrovna nic takového nebylo po ruce, zapnul ve své hlavě vymýšleč program (to říkal zase táta) a rodil se mu tam jeden fantastický příběh za druhým. Teď právě koumal, co to asi řidič kutí venku u nákladního prostoru. Kdyby mu to maminka nezakázala, asi by se chlapíka v modrobílé uniformě utíkal zeptat. Jenomže maminka ho ven nepustila – a dobře udělala. Během chvilky totiž řidič usedl do své kabiny, nastartoval a výprava za dobrodružstvím mohla začít.

Martin se nalepil nosem na okno a čučel na ulice, kterými autobus projížděl. Cestu k dědovi a babičce znal nazpaměť, číhal proto na svá oblíbená místa. Autobus nejdřív přešel obří most přes Vltavu (ten, kterému se říká Barikádníků) a potom svištěl do velkého kopce. Za chvilku minul v dolíku pod paneláky parádní koutek, který jako by do sídliště ani nepatřil. Na louce se tam pásli koně a nedaleké stavení Marti-

novi připomínalo samoty u dědy v horách. Strašně se tam těšil. Za chvíli už autobus minul ceduli s přeškrtnutým nápisem Praha. Dálnice před ním byla úplně volná, jenomže ne dlouho. Ani ne za půl hodiny začal řidič prudce brzdit a hodně nahlas při tom zaklel. Před autobusem byly vidět dvě šňůry aut stojící za obřím nákladákem, který se převrátil na bok a celou silnici zablokoval. Všechno kolem blikalo jako na splašené pouti. Lidé zvedli hlavy od telefonů a nervózně si šeptali. Řidič telefonoval na dispečink a pak se obrátil na cestující.

„Moc se omlouvám, ale vypadá to, že nabere dost velké zpoždění. Není to kudy objet, takže musíme počkat, až se cesta uvolní.“

Autobusem se rozeznělo nespokojené reptání lidí. I Martinovi rodiče se na sebe znepokojeně dívali a radili se, co budou dělat. Někteří řidiči vystoupili ze svých aut a chodili nervózně venku sem a tam.

„Mami,“ ozval se Martin, „nemohl bych se jít taky podívat ven?“

„No to ani náhodou,“ zarazila maminka jeho výzvědnou výpravu hned

na samém začátku. Tatínek chtěl něco namítnout, taky se mu nechtělo jen tak sedět a koukat, ale mamčin významný pohled ho včas zarazil.

„Můžeme si povídat?“ navrhl Martin.

„Jasně,“ souhlasil táta.

„Koukni z okna, tati! Představ si, že by se tady najednou objevila příšera. Co bys dělal?“

„Nejspíš bych utekl...“
 „A co kdyby tě honila?“
 „Snažil bych se někde schovat.“
 „No ale představ si, že by tě našla. A že by měla dlouhou natahovací pa-

řátu a tou by si tě přitáhla. A nakonec by tě odnesla do svého doupěte.“

„To bych byl teda pěkně v pytli. Ještě že ve skutečnosti žádný příšery neexistují,“ odušil už trochu netrpělivě tatínek. „Hele, támhle v dálce je vidět vlak. Koukni, jak frčí,“ snažil se tatínek odpoutat Martinovu pozornost od příšery.

„Jééé, a představ si, že by to byl speciální vlak, který umí jezdit po kolejích i po silnici a přijel by sem pro nás.“

„No, to by bylo fajn, ale takový vlaky zatím taky neexistují.“

„A co kdyby to šlo?“

„Prostě nejde. Nikdo ještě takový vlak nevyrobil. Co kdybys na chvilku přestal vymýšlet nejrůznější báchorčky, nebo je aspoň pro změnu vyprávěl mamince?“

Martin se opravdu na okamžik odmlčel, potom ale zase spustil. „A mamí, co kdyby se najednou rozhoukaly všechny alarmy těch aut kolem nás. Bylo by to slyšet až k dědovi do Teplic? To by bylo supééé.“ Vymýšleč program už jel znovu na plné pecky.

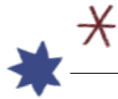
Minuty utíkaly, pomalu se stmívalo a auta se ani nehnila. Maminka výjimečně svolila, že pustí Martinovi na mobilu pohádku. Za chvíli i s tatínkem na svých sedadlech usnuli. Martina ale koukání na pohádku za chvíli omrzelo. Rodiče spali a on nevěděl, co dělat. Pak jeho pozornost upoutal závěs na okně, který se maličko pohnul. Martin si nejdřív myslel, že to udělala paní před ním, ale ta – stejně jako většina cestujících – spala. Asi se mi to zdálo, pomyslel si Martin, ale v tu ránu se závěs zase pohnul a navíc zaslechl tichoučkě šepotání. Vzal cípek látky do prstů a jemně ho nadzdvíhl. V záhybech závěsu se krčila týpečka v přiléhavém bílém overálku se širokými nohavicemi a spoustou hvězdiček.

„Ahoj, neboj se mě,“ usmála se na Martina.

„A jeho se taky neboj. To je můj brácha,“ ukázala za další záhyb, ze kterého se vystrachal týpeček v bachratých modrých kalhotách a mikině s kapucou.

„Co jste zač?“ nevěřil svým očím Martin.

„Jsme palubní skřítki. Já jsem Cokdybynda a tohle je Představšónek. Strašně se nám líbilo tvoje povídání. Nechceš si vyprávět s námi?“

„Paráda,“ vydechl nadšeně Martin a nastartoval vymýšlečský program.

„Představte si, že by se najednou nafoukly všechny kufry v nákladním prostoru a autobus by se vznesl a uletěl.“

„No, to by byla paráda,“ poslouchal Martina se zaujetím Představsónek.

„A co kdyby se najednou z motoru vynořila obří vrtule a autobus by dostal turborychlost a obletěl by celý svět.“

„Senzace,“ jásala Cokdybynda.

Martínek vymýšlel a vymýšlel, palubní skřítki ho poslouchali a za oknem byla pořád tma jako v ranci.

„Koukněte na ty hvězdy! Představte si, že by měly oči a mohly by se na nás koukat.“

„No a co kdyby to bylo obráceně,“ navrhla najednou Cokdybynda. „Co kdyby ses ty podíval na hvězdy?“

„Jo, to bych strašně chtěl,“ zasnul se Martin. Palubní skřítki se chvíli o něčem radili. Máchali ručkama a pak najednou Cokdybynda vítězoslavně vyjekla: „Dohodnuto, vybereme si dneska naše speciální kouzlo!“

Představsónek ji vzal za ruku a společně pronesli několik děsně tajných

kouzelných slov. Jen co je dořekli, objevily se jim na hlavách malé vrtulky a skřítki se vznesli do vzduchu.

„Teď dávej bacha,“ žduchla Cokdybynda do Martina a máchla malou ručkou.

V tu chvíli usnuli i zbývající cestující a vzhůru zůstal jen Martin a dva palubní skřítki. Ti vylétli ven dveřmi, které si kouzlem otevřeli, obletěli autobus, pak se rozdělili, aby byli každý na jedné straně. Z kapsy vytáhli malé šňůrky, připevnili je na stěny autobusu a vrtulky na jejich hlavách se roztočily ještě víc. Autobus se vznesl do výšky nad všechna blikající auta i nad obří kamion zaklíněný mezi svodidly. Představsónek všechno zamaskoval utajovacím kouzlem, a nikdo z lidí na zemi si tak nevšiml, že se modrý autobus proměnil v raketoplán, špičkou namířil nahoru, nabral obří rychlost a svištěl výš a výš. Martin to všechno pozoroval se zatajeným dechem. Raketoplánobus proletěl atmosférou a plnou parou vlétl do vesmíru. Cokdybynda s Představsónekem nadšeně maváli na Martina za okny a klučina

si prohlížel všechnu tu nádheru, kterou znal jen z obrázků - nepředstavitelnou čerň, modř světových oceánů na planetě Zemi a v dálce Měsíc a v ještě větší dálce Slunce. Zkusil přehlíkat všechny planety sluneční soustavy, které se učili ve škole: Merkur, Venuše, Země, Mars, Jupiter, Saturn, Uran, Neptun. To je nádhera, pomyslel si Martin, když na planetě pod sebou zahlédl klikatou Velkou čínskou zeď, která je z vesmíru jako jediná lidská stavba vidět.

Raketoplánobus obletěl celičkou planetu a pak se začal pomalu vracet. Cokdybynda a Představsónek ho bezpečně dovedli na úplně stejné místo, odkud předtím vzlétl. Nad dálnicí se z něj znovu stal autobus, který zlehka dosedl na vozovku a zařadil se mezi čekající auta. Cokdybynda s Představsónekem vlétli dovnitř, vrtulky na jejich hlavách jako mávnutím kouzelného proutku zmizely a palubní skřítki si unaveně sedli vedle Martina na sedačku. Ono takové kouzlo dá pořádně zabrat. Martin se podíval z okna na hvězdy a nemohl uvěřit, že byl doopravdy tak daleko, až ve vesmíru.

„Co budeme dělat teď?“ zeptal se skřítků.

„Co by? Popovídali jsme si, zakouzlili jsme si a poprčíme zase dál. A koukej, ty už taky pojedeš,“ odpověděl mu Představsónek. Měl pravdu. Zaklíněný kamion se během jejich výletu podařilo vyprostit a kolona se pomalu rozjížděla. Na obloze se začalo z temné oblohy vyklubávat ranní slunce v červánkových peřinách. Na sedačce vedle Martina se probudila maminka a usmála se na něj. Autobus se rozjel a Martin se blaženě díval z okýnka. Na tuhle cestu za dědou nikdy nezapomene. ●

Srovnej planety

Martinův raketoplánobus vnesl do vesmíru pěkný zmatek. Rozjařené planety najednou přestalo bavit držet se na svých oběžných drahách a rozprchly se křížem krážem Sluneční soustavou. Přišel čas vrátit je tam, kam patří, a dát vesmír zase do pořádku. Napiš ke každé planetě číslo, na které místo se má směrem od Slunce zařadit, aby se všechno vrátilo do starých dobrých kolejí. Malou nápovědu najdeš v textu pohádky na předcházejících stránkách.

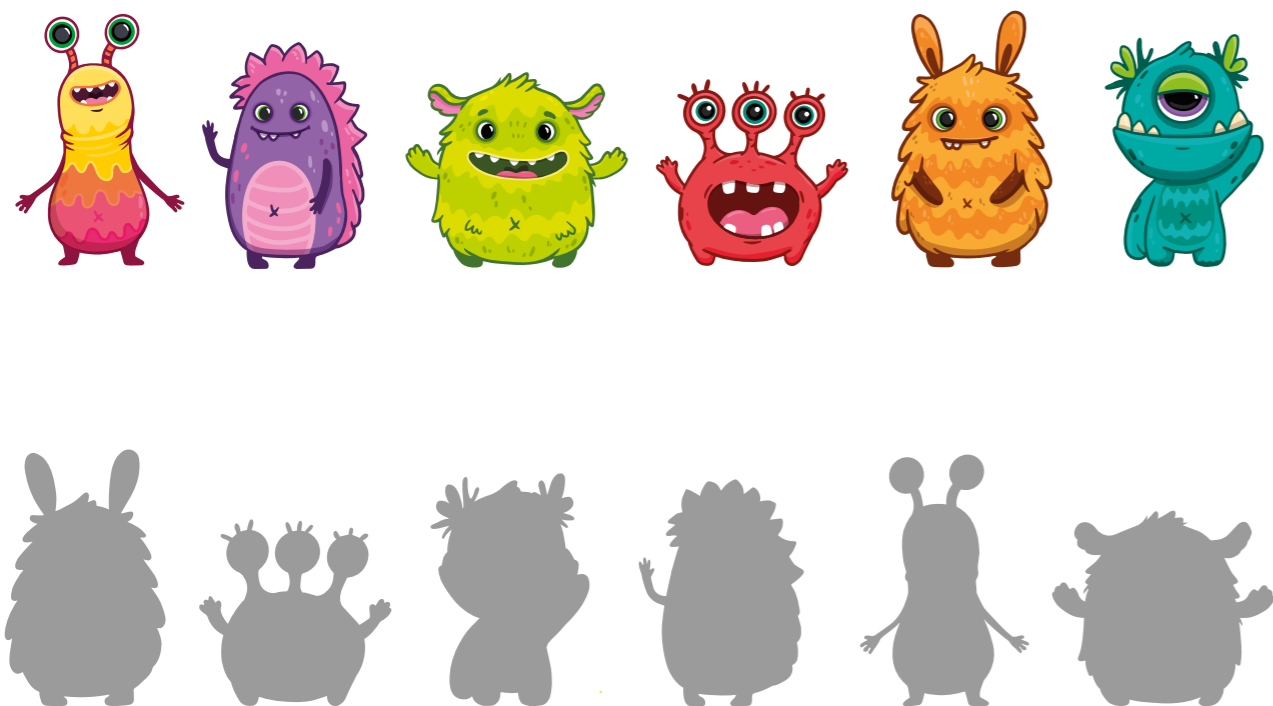

Co si vzít na výlet do vesmíru

Kdyby Martin věděl, že poletí do vesmíru, asi by se sbalil jinak než na výlet k dědečkovi a babičce. Zakroužkuj mu věci, které by se mu tam hodily, a naopak přeškrtni ty, které mu tam k ničemu nebudou.

Příšerky ve vesmíru

Na oběžné dráze potkal Martin nejružnější potvůrky. Spojte mimozemská stvoření s jejich stíny.

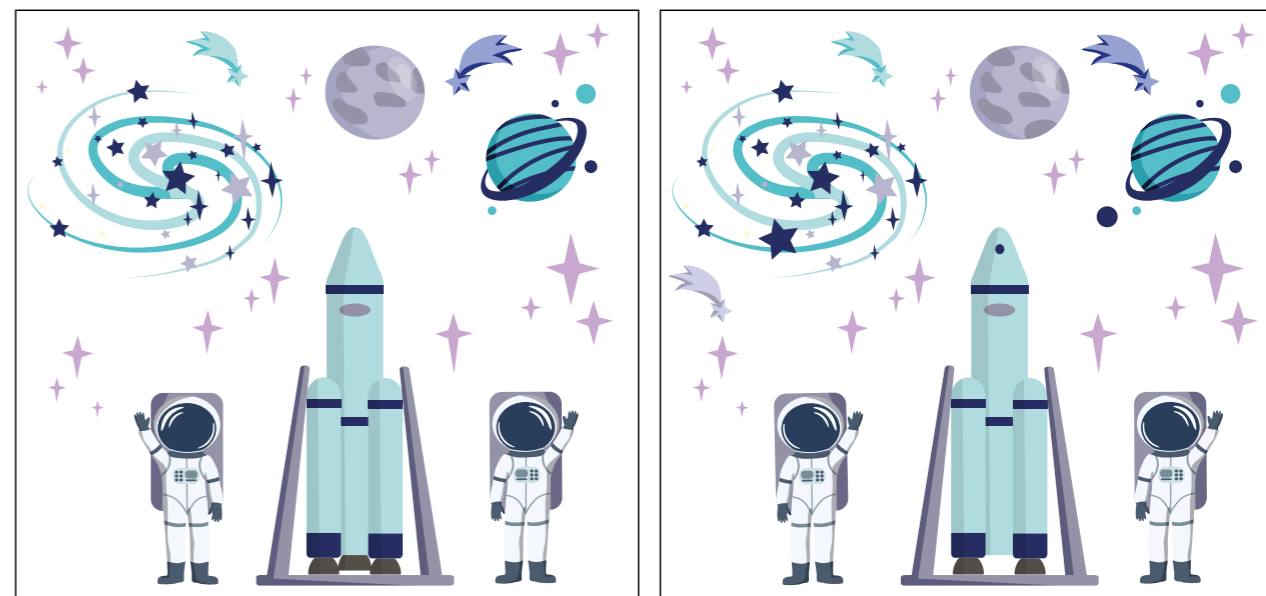
Ztraceni

Pomoz kosmonautům v raketě najít cestu zpátky na Zemi.

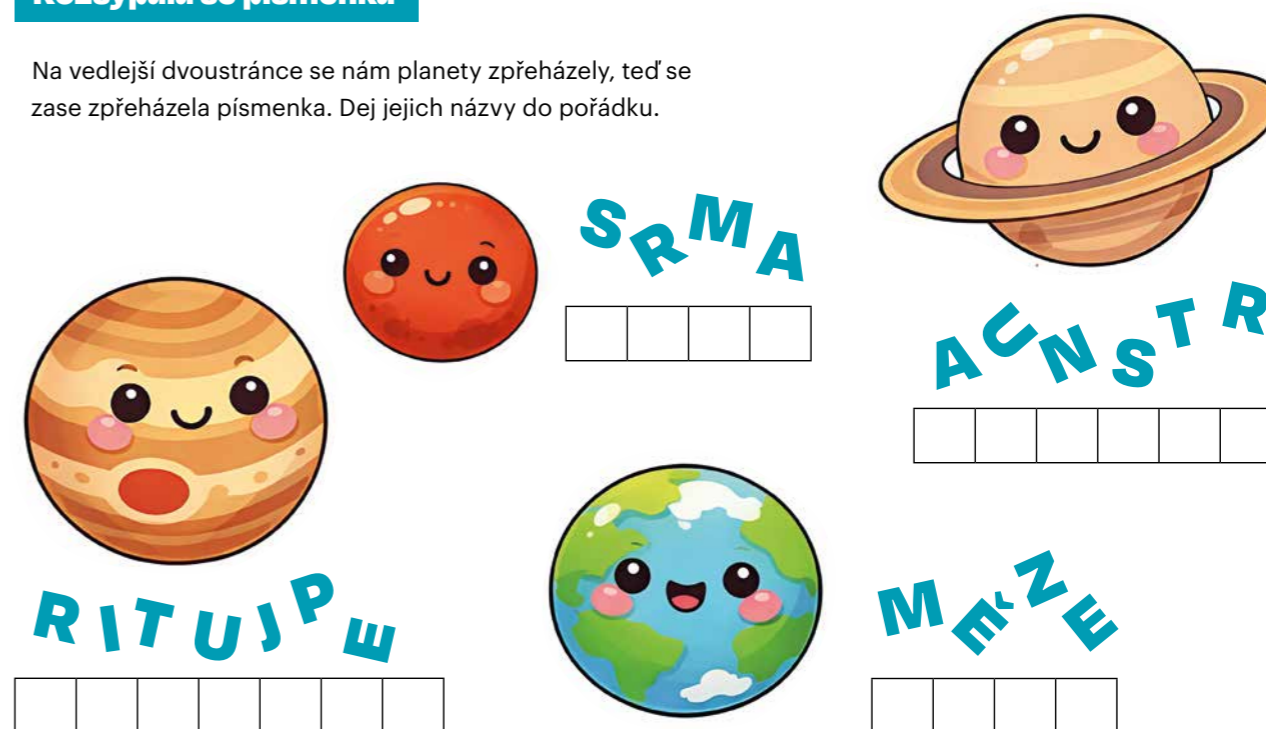
Najdi 8 rozdílů

Na první pohled vypadá ta situace stejně. Ty ale určitě najdeš hned osm rozdílů.

Rozsypala se písmenka

Na vedlejší dvoustránce se nám planety zpřeházely, teď se zase zpřeházela písmenka. Dej jejich názvy do pořádku.

Soutěžní křížovka

V tajence naší křížovky najdete parafrázi výroku Yoko Ono o vesmíru.

POMŮCKA: ARICH, HAŠE, ROZMACH, VAJNAR, VIK, YORK, ZIMA	ČASTO	ČÁST NAŠÍ REPUBLIKY	1. DÍL TAJENKY	MRAVNÍ ČISTOTY	MĚSÍC PLANETY JUPITER	POVELI PSOVI	CITO- SLOVCE OPOVRŽENÍ	SLOVENSKY AR	NAŠ DIRIGENT	DOKONA- LOST	BÝVALÁ SPZ RYCHNOVA NAD KNĚŽNOU	OSOBA OVLÁDAJÍCÍ LETADLO	BUDOVY S MLECIM ZAŘIZENÍM
ŘÍMSKY 2005			ZPRAVO- DAJSKÁ SLUŽBA USA			OKRASNÍ PTÁCI				ANGL. ZKR. OTÁČEK ZA MINUTU			
FRAN- COUZSKY NE			PRVOTŘÍDNÍ CHEM. ZN. TELLURU			KRÁLOVO PŮSOBIŠTĚ OSOBNÍ ZAJÍMENO				ŠVÉDSKÉ SÍDLO CHEM. ZN. CESIA			
PRACOVATI S PLUHEM					OSTRAVA (SLANGOVĚ) HAD Z KNIHY DŽUNGLI			2. DÍL TAJENKY AMERICKÝ CHEMIK (1893-1981)					
POKRM Z MLETÉHO MASA				KUSY LEDU PROTI HLUKOVÁ STĚNA (ZKR.)			DÍLO JANA NERUDY (1858) VOLNĚ (V HUDBĚ)			OPAK OFF. FAZE HOSPO- DÁŘSKÉHO CYKLU			
DVOJICE (KNIŽNĚ)			PARTÁK MATA DLOUHÉ OBDOBÍ DĚJIN			SLANÉ UZBECKÉ JEZERO ÚKOLY Z MA- TEMATIKY				ČÁST ÚST KUCHYŇ- SKÁ POTŘEBA			
ZNAČKA MOTO- CYKLŮ						RÁNA POVEL KOČIHO				MALO- OBCHOD (ZKR.) KÓD PERU		PŘEDSTAVI- TEL PRINCE RADOVANA (PRINCEZNA SE ZLATOU HVĚZDOU)	HVĚZDA V SOU- HVĚZDÍ PANNY
	FRAN- COUZSKY JMÉNO	ANGL. ANO SNAD			ANGL. HRÁT METODA TIME MANAGE- MENTU				ITALSKÝ POKRM NORSKÉ SÍDLO				
OVIDIOVO JMÉNO				ALKOHO- LICKÝ NÁPOJ OTEC VLASTI = KAREL ...			3. DÍL TAJENKY INIC. REŽISÉRA RENCE						
OSLEPIT SVĚTLEM						AUDIO ZAŘÍZENÍ				DOMÁCKY KAMILA			
ŘÍMSKY 1002				INIC. ZPĚVÁKA DYKA		MĚSTO V ANGLII				ZAVZDY- CHÁNÍ			

Své odpovědi posílejte do 31. 8. 2026 na adresu marketing@arriva.cz. Výherkyní minulé křížovky se stala Štěpánka Binková.

středně těžké sudoku

		9		7		6	2	
7		1	4		6			5
		5		2	3		7	4
2	5			6		3		
9					1			2
		3	7		2			
		8	2				5	
5			6	1				
6	1			8	9			3

těžké sudoku

		1	4	5				8
	5							9
		3				4	2	
2			6			9		
						8	6	4
8	3							7
							3	9
			3	7				
6								8

Ověřeno
rodiči
★ 4,7 / 5
Přes 7 000 dětí
za poslední 2 roky

Kroužky a tábory, na které se děti těší.

Po celé České republice.

Tábory nás baví!

Dobrodružství, nová přátelství a nezapomenutelné prázdniny. Naše příměstské tábory jsou plné her, pohybu i kreativity. Děti si odnesou zážitky, na které se nezapomíná.

Přes den
s kamarády, večer
u maminky

Je fajn zůstat
po škole

Kroužky nás baví!

Od sportu přes tvoření až po vzdělávání. Děti si přirozeně rozvíjejí dovednosti, sebevědomí i radost z objevování.

Tomáš V.

„Skvělá paní lektorka. Syn si užívá kroužek naplno“

Jana N.

„Super organizace i komunikace. Dítě bylo nadšené“

- ✓ Dětské kroužky přímo ve vaší škole
- ✓ Zkušení lektori
- ✓ Radost z každé lekce

WWW.KROUZKY.CZ

TANY

máš

Čerstvý
sýr v objetí
smetany.

vždy po ruce